

O B Č I N A
Grad

Informativno glasilo Občine Grad

leto X

številka 27

december 2009

Srečno 2010

SPOŠTOVANE OBČANKE, CENJENI OBČANI!

Ob teh daljših zimskih večerih se radi spominjamo starih časov in vsega, kar se je spremenilo na slabše. Predvsem pogrešamo več družabnosti, pristnega pogovora in dobrih sosedskih odnosov, kot smo jih poznali včasih. Vse več je individualizma in egoizma, ko nikomur ni mar za drugega. Ne mladim za starejše, ne sosеду za človeka na drugi strani ceste, ne občanom za stvari na drugi strani vasi. Pomembno in nujno je samo tisto, kar teži nas, kar se dogaja nam, samo tisto, od česar bi lahko imeli korist predvsem mi. Tako razmišljamo o odnosih, tako o stvareh in nenazadnje, tako se obnašamo do soljudi.

Tako se obnašamo tudi do narave. Kot da je večna, neizčrpna in dodeljena samo nam, da nam omogoča udobno življenje. Ne briga nas, da bodo imela naša sedanja dejanja posledice še naslednjih sto ali več let. Saj, kaj nas briga. Mi smo itak na tem planetu samo nekaj desetletij. Zato ga čim bolj izkoristimo, da nam bo lepo, da bomo ustvarili čim več nepotrebnih stvari, da bomo iztisnili iz narave čim več dobička. Škodo bo itak poravnal nekdo drug, ki pride za nami. In ker razumemo samo govorico denarja, so svetovni voditelji spoznali, da nas lahko spametujejo samo z denarjem. Zato lahko že v naslednjih letih pričakujemo dodatne davke za onesnaževanje zraka, vode, okolja. Cene storitev za odvoz smeti, za porabo vode, kanalščine in odpadne vode pa se bodo večkratno povečale že v kratkem. Prav kmalu bomo tarnali, kako drago je naše življenje, pri tem pa pozabljali, da z denarjem popravljamo samo tisto, kar smo s svojimi preteklimi dejanji popackali. In da temu našemu planetu kupujemo čas, da bo lahko doživel še nekaj božičev in novih let.

vaš župan
Daniel Kalamar

DRAGE BRALKE, DRAGI BRALCI!

Pred nami je spet najbolj družinski praznik med vsemi – božič. Že cel mesec načrtujemo, kupujemo darila, se družimo in voščimo vse, blagoslovljene praznike, v novem letu, ki prihaja, pa veliko dobrega in predvsem zdravja. In ravno to slednje največkrat slišimo med vsemi voščili, ki jih dobimo ob koncu leta in ob rojstnih dnevih. Zdravje je tisto, kar najbolj rabimo in za kar moramo najbolj skrbeti.

V glasilu, ki je pred vami, smo se ravno zdravja podrobneje dotaknili. Že nekaj časa po radijih in televiziji poslušamo in gledamo o porastu okužbe z novo gripo, o cepljenju, o varovanju zdravja in higiene. V današnjem času naj to ne bi bilo težko, saj imamo lekarne založene z nešteto zdravili, ki naj bi odpravljala sleherno težavo in bolezen. Pa vendar si zdravja ne moremo ohranjati le z zdravili in dopolnili. Saj vendar vsi poznate pregovor: »Jabolko na dan, prežene zdravnika stran!« Torej si lahko svoje zdravje ohranjamo z zdravno prehrano, kjer vsekakor ne sme manjkati veliko sadja in zelenjave. In z zdravno hrano, higieno, gibanjem in dobro voljo bomo ostajali zdravi in polni življenjske moči. In taki so bili naši predniki, zdravi, gibčni, polni dobre volje in energije. In s čim so se zdravili? Zagotovo niso pohiteli v dobro založeno lekarno, saj je niso imeli oz. so imeli na razpolago zelo malo zdravil. Ne, naši predniki so si pomagali z rastlinami, čaji, domačimi pripravki in doma pripravljenimi zdravili. In o tem boste lahko več prebrali v tej številki. Seveda nismo pozabili na naše učence in dogodke, ki so se zgodili v naši občini in v Krajinskem parku Goričko.

Z željo, da bi nas zdravje vedno spremljalo, vstopimo v praznične dni in v novo leto, ki naj bo dobro, uspešno, veselo ter obdano z ljudmi in rečmi, ki nas osrečujejo.

Danijela Krpič
glavna in odgovorna urednica

ZDRAVILA NAŠIH BABIC

Speča narava, z bleščicami pokriti travniki, pred nočjo bežeči dnevi... Truden, mračen in neprijazen je čas zime, odet z mrazom in s snegom, velikokrat pa žal tudi z boleznijo.

V tem obdobju so na pohodu različna prehladna obolenja, virusi in z njimi povezane gripe. Človek pa je ta čas najbolj občutljiv, čeprav k temu v veliki meri pripomore kar sam. Letos smo na to temo tudi sami nekoliko bolj pozorni, saj nas mediji že dlje časa strogo opozarjajo in strašijo z vsem poznano »novo gripo«.

Dandanes se vsem tem sezonskim boleznim ni težko ubraniti - nekoč pa je bilo vse skupaj malo težje. Odločili smo se, da pobrskamo po spominu naših babic in dedkov in jih povprašamo, na kakšen način so se sami branili pred različnimi obolenji. S tem namenom smo odprli vsem poznano domačo lekarno, ki jo še danes pozna skorajda vsaka hiša. Pa naj bo to ščepec kamilic ali zgolj domača slivovka. Pozanimali smo se, katere čaje in rastline so naše babice uporabljale za zdravljenje prehladnih obolenj, kako so domača vrstva izdelovale doma, na kakšen način so na pomoč priskočile bolnim živalim in s katerimi napitki oziroma pripravki so izboljševale svoje počutje in počutje drugih družinskih članov. Pri vsem tem pa nismo šli niti mimo področja osebne nege in higiene, ki je ključna pri preprečevanju najrazličnejših okužb in posledičnih bolezni. Za nameček smo prišli do sklepa, da je alternativa v domačem zdravstvu še vedno dokaj močna in ima kar bogat prenos naših prednikov na nas. Vsega nam ni uspelo zapisati, zato bomo kakšen zdravilen nasvet prihranili tudi za naslednjo zimo...

Nino Gumilar

Doma pripravljen čaj (foto: Nino Gumilar)

OPOZORILO

Tukaj navedena naravna sredstva in metode so nam posredovale naše babice. Vse bralce tega glasila opozarjamo, da ne vemo, kako učinkujejo na posamezne ljudi, zaradi česar ne prevzemamo nobene odgovornosti za njihove resnične učinke ali morebitne stranske učinke.

DOMAČI ČAJI

Mesec december je čas, ko ljudje ob dolgih večerih posedamo pred televizijo in se sladkamo z različnimi toplimi napitki, predvsem čaji. Danes najdemo na policah trgovin različne vrste čajev, ki jih potem pripravljamo doma. Včasih pa gospodinje čajev niso kupovale v trgovinah, ampak so jih same pripravljale doma. Tudi danes se veliko ljudi vrača nazaj k naravi in nabira dele rastlin za pripravo čajev.

Zelo poznan je še danes lipov čaj, ki ga pripravljamo iz cvetov. Včasih je lipovo cvetje veljalo za najbolj priljubljeno pomagalo zoper prehladna obolenja, kašelj in zlasti za pospeševanje potenja pri vročini. Ljudje še danes nabiramo kamilične cvetove, ki jih posušimo v senci in jih hranimo v suhem prostoru. Kamilični čaj ima veliko zdravilnih učinkov, predvsem pa preprečuje vnetja in blagodejno deluje na želodec in črevesje. Ljudje nabiramo tudi plodove borovnic, ki jih posušimo in iz njih pripravimo čaj. Čaj deluje proti prebavnim motnjam – driski. Čaji se lahko pripravijo tudi iz robidovih listov in kumine, ki jo uporabljamo kot začimbo. Čaj iz robidovih listov uporabljamo proti želodčnim in črevesnim težavam. Pripravimo si poparek iz posušenih listov.

Narava nam ponuja nešteto možnosti za pripravo čajev iz rastlin. Izkoristimo možnosti, ki nam ponuja narava.

Melita Ficko Sapač

Kamilični čaj

ZDRAVILNI PRIPRAVKI NAŠIH BABIC

»Za vsako bolezen raste rožca«, so mislili nekoč, ko medicina še ni bila tako napredna kot je danes. Zato so naše babice za »samozdravljenje« pripravljale različne pripravke iz raznoraznih rastlin, ki so krasile travnike, vrtove in pa seveda tudi iz živalskih sestavin.

Do spoznanj, da je uporaba različnih zdravilnih zelišč lahko koristna ali pa tudi škodljiva, so ljudje prišli z izkušnjami. Po pripovedovanju starejših domačink ter iz internetnih virov želimo približati predvsem mlajšim generacijam, kako so si nekoč ljudje pomagali pri raznoraznih bolezenskih tegobah. Nekateri se še danes poslužujemo teh pripravkov.

Tako so za glavobol uporabljali iztisnjen sok limone ter zmes zmečkane limone, ki so si jo dali na čelo. Prav tako so za odpravo glavobola uporabljali jabolko, in sicer so vsak dan na tešče pojedli jabolko, začinjeno s ščepcem soli. Tudi inhaliranje s pripravkom iz rožmarina je bil eden izmed načinov, kako odpraviti glavobol. Nespečnost so preganjali s toplim mlekom, pomešanim z žlico medu. Proti nespečnosti pa so učinkoviti tudi razni čaji (kamilica, sivka, melisa...). Vročinska stanja so odpravljali z mazanjem dlani in stopal z domačim žganjem (šnopsom), ki so ga sami pridelovali, predvsem iz sliv. Ponekod pa so za ta namen uporabili tudi surov krompir, in sicer so ga narezali na rezine ter položili v nogavico, ki so jo nataknili na stopala. Šnops so uporabljali tudi kot razkužilo pri lažjih urezninah. Gripозна obolenja pa so si lajšali predvsem s čajem iz lipovih cvetov in drugimi zeliščnimi čaji, ki so jih kuhali iz doma posušenih zelišč.

Žajbelj

Ob bolečinah v grlu so grgrali žajbljev ali slezov čaj. Postopek so večkrat ponovili. Namesto čajnih mešanic pa naj bi bila učinkovita tudi le slana voda (pol čajne žličke soli v kozarcu tople vode). Za blažitev kašlja so uporabljali pripravek iz sladkorja in mleka (karamelno

mleko), in sicer so pražili kristalni sladkor, ko je ta karameliziral, so dolili mleko (vodo) in tako so dobili karamelni napitek. Moram priznati, da ga ob težavah s kašljem tudi sama še vedno uporabljam in resnično ublaži kašelj.

Za lajšanje želodčnih težav pa so uporabljali pelinovo žganje. To je bil pripravek iz cveta pelina in žganja. Napitek je postal uporaben šele po osmih dneh kvašenja na soncu. Mislim, da se ta pripravek še vedno najde pri kakšni hiši, predvsem na podeželju, kjer ljudje še nekaj dajo na pristne domače in naravne izdelke.

Za zdravljenje raznih površinskih ran, opeklin, trdovratnih krast, krčnih žil so uporabljali ognjičevo mazilo. Ognjič naj bi deloval proti številnim mikrobom

Domači napitki in zdravilni pripravki

in preprečeval razvoj glivic. Tako so ga med drugim uporabljali za zdravljenje žuljev.

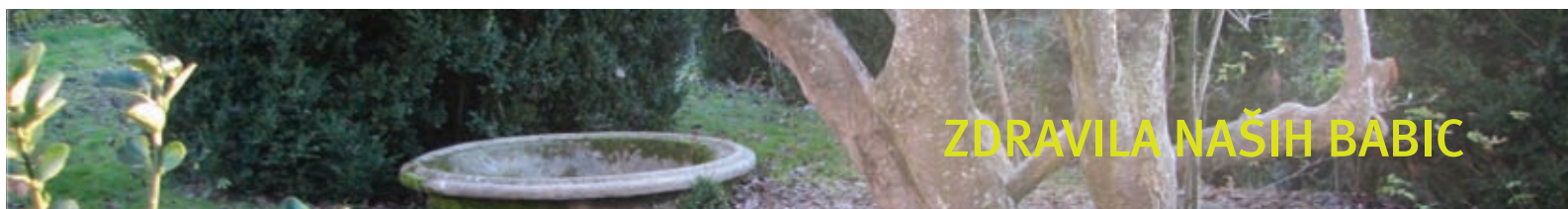
Za zdravljenje žuljev pa naj bi bil učinkovit tudi česen, ki ima baje protivnetni učinek. Proti bolečinam pa so ljudje uporabljali svinjsko trebušno mast. S to mastjo so se mazali ob bolečinah od udarcev, bolečinah v sklepih in išiasu.

Danes uživamo za imunost razne umetne prehranske dodatke. Nekoč pa so za odpornost skrbeli med drugim s sirupom iz kopriv. Sok naj bi pomagal pri slabokrvnosti. Zagotovo bi se še našlo veliko receptov zoper bolezenske tegobe, s katerimi so se ljudje nekoč srečevali. Navedenih je le nekaj, ki so jih uporabljali predvsem v domači okolici.

Čedalje bolj se zavedamo, da so naravni izdelki, pa naj si bo to hrana ali zdravila, bolj varni in neškodljivi kot umetni, žal pa tudi bolezni napredujejo, zato moramo prej ko slej poseči po zdravilih, ki nam jih predpiše uradna medicina in le samozdravljenje ni dovolj. Takšna je pač realnost. Upajmo pa, da bomo pravočasno s preventivnimi ukrepi preprečili razvoj raznoraznih bolezni, za nastanek katerih smo delno odgovorni tudi sami.

Tatjana Grah

DOMAČI IZDELKI ZA NEGO

Vsak dan nas bombardirajo z različnimi oglasi za kreme, šampone, mila, detergente... Eno je boljše od drugega, in če verjamemo v to, potem ne bomo nikoli ostareli, naše perilo ne bo nikoli zbledelo, vsi madeži bodo šli v stran in da ne pozabimo, Mr. Muscolo bo itak rešil vse naše težave. Kljub temu, da nergamo nad tem, pa kljub temu podležemo lepim besedam in obljubam. Le kje so tisti časi, ko naše babice niso po milo šle v trgovino, in so svoje eliksirje lepote in zdravja našle kar na domačem travniku, dvorišču in včasih tudi v hlevu.

Ena izmed najbolj znanih domačih izdelkov je bilo kuhanje mila. Po besedah naših babic so zbirale kože, maščobo in drobovino, dodale »lužni kamen« in vse to potem skupaj kuhale kako uro ali več, vse dokler ni nastalo milo. To so vedele tako, da se je v loncu ločilo milo od ostale tekočine. Dejansko je v zgornji plasti lonca nastal nekakšen gel.

Ko je prišlo do te točke, so prelile milo v za to vnaprej pripravljen model, ga potem tam pustile čakati kak dan, da se je milo strdilo, da so ga potem lahko narezale na kocke. Po navadi mila niso začele takoj uporabljati ampak so ga pustile zoreti – da je izhlape-la odvečna voda.

Da so pa v preteklosti vedeli vse izkoristiti, priča dejstvo, da so tudi ostanek vode v loncu, kjer so prej kuhale milo, uporabile za pranje tal in podobno.

Milo se ni uporabljalo samo za pranje perila, ampak tudi za osebno nego. Za pranje perila so uporabljale tudi pepel. Pepel so skuha-le v vroči vodi, odcedile pepel in potem v tej vodi prale perilo.

Marsikatera mladenka še danes uporablja sveža jajca za lepši sijaj las. To so počele naše babice že dolgo tega. Geli za lase, želeji, voski – tega naši predniki niso poznali, a so poznali sladkano vodo, s katero so si lase spravljal-i v red.

Po vsej verjetnosti obstajajo še mnogi recepti naših babic za domačo nego, a na žalost tudi one že podlegajo »čarom današnjice«, tako da je mnogo teh skritih receptov šlo v pozabo.

Trdo milo

Doris Troha

IZDELAVA "ŽAJFE"

Nekoč so si ljudje morali v gospodinjstvu pomagati na vse možne načine. Denarja ni bilo, kakor tudi ne raznovrstnih sredstev. Ena izmed stvari, po kateri so posegali, je bilo sredstvo za pranje perila.

Kot prvo so si pomagali s pepelom. Pepel so prekuhali ter precedili, kjer je nastal »lug«, katerega so nato uporabljali za pranje perila. Čez čas pa so se posluževali drugega načina, a stežka, saj sestavina, ki je bila potrebna pri izdelavi »žajfe«, ni bila na razpolago. Potrebno jo je bilo prepeljati iz sosednje Avstrije.

Za izdelavo »žajfe« so torej pripravili ves odpad od svinje, staro mast, meso iz svinjske glave, očiščena svinjska čreva in drobček (dobili so ga le pri »čoki«). A dodati moramo to, da je bila kvaliteta »žajfe« boljša, če je bilo dodane več maščobe. Vse to so dali kuhat skupaj z vodo in se kuhalo najmanj tri ure. Na 5 do 6 kg sestavin so dodali 1 kg »lugštaina«, katerega je bilo torej potrebno pridobiti iz Avstrije.

Ta »lugštein« je imel to moč, da je vso to sestavino »razvrgel« in se je vse spremenilo iz trdnega v tekoče stanje. Ko se je skoraj skuhalo, so dodali »soder«, ki je »žajfi« dal prijeten vonj.

Ko se je vse skupaj skuhalo ter ohladilo, je »žajfa« splavala na površje ter se strdila, spodaj pa je ostala voda. To so nato obrnili iz lonca na lopar, kjer je voda odtekla, »žajfo« pa so si lahko oblikovali, rezali na poljubno velike kocke.

Ko je bil na razpolago že pralni prašek, so si »žajfo« še naprej izdelovali doma. Saj finančno niso bili sposobni kupiti toliko pralnega praška. A so ga kupili vsaj toliko, da so ga lahko uporabljali pri izdelavi »žajfe«. Čez čas se je namreč namesto »sodra« za prijetnejši

Doma izdelana "žajfa"

vonj dodajala pri kuhi »žajfe« prgišča pralnega praška.

To je eno izmed sredstev, s katerim so si ljudje zelo pomagali. Obstajalo jih je zagotovo še mnogo, s katerimi so si olajšali

delo v gospodinjstvu. Za takšnimi pripomočki pa dandanes zagotovo ne posega več nihče ali redko kdo.

Mateja Knap

MAZILO ZA BOLEČINE

Mnogokrat nas pestijo različne bolečine. Pomagamo si z različnimi načini. Mnogo jih posega celo po domačih zdravilih. Zakaj pa ne, saj so si nekoč pomagali večinoma le z domačo lekarno, ker ni bilo toliko zdravil kot danes.

Tako je tudi eno izmed domačih zdravil, ki nam lahko pomaga pri različnih površinskih bolečinah. A za to zdravilo moramo poskrbeti že v spomladanskih mesecih. Potreben je le en sprehod, da si nabereмо šmarnice. Saj zagotovo veste, da so

šmarnice drugače zelo strupene. Ampak šmarnice, pripravljene na ta način, so kot zdravilo zelo učinkovite. Nabrane cvetove strgamo s cvetlice, jih nasipamo v steklenico ter prelijemo z domačim žganjem. To steklenico nato pustimo kvasiti neke dva meseca, nakar je pripravljena za uporabo. Zdravilo si moramo ob bolečini le zmasirati v kožo in to na tistem predelu telesa, kjer nas pestijo bolečine. Seveda pa moramo biti tudi pazljivi, da te tekočine ne zaužijemo, da ne pride v stik z očmi ali usti, ter da si ne nanesemo na kakršno koli odprto rano. Tako nikar ne oklevajte z nabiranjem šmarnic v spomladanskih dneh.

Šmarnice imajo tudi zdravilno moč

Mateja Knap

NAPITEK ZA BOLEČINE

Velikokrat pa se nas lotevajo tudi hude bolečine v trebuhu. Vsi dobro vemo, da je občutek ob bolečini v trebuhu lahko zelo moreč ter neprijeten. Za tovrstne težave pa spet lahko poskrbite z domačo lekarno. Potrebna je le korenina janeža, katero je potrebno preliti z domačim žganjem. Ob bolečini si spijemo požirek ali dva te tekočine in skoraj zagotovo bolečino omili ali odpravi.

Mateja Knap

Korenina janeža v žganju (foto: M. Knap)

»BOROJČNJEK« PRI GRADU

Vse več ljudi se bori z nadvse neprijaznimi alergijami, ki poleg tega, da povzročajo neprijetno srbenje in odrekanje določenim prehrabnim artiklom, kvarijo tudi naš videz z izpuščaji in krastami.

Pri Gradu, natančneje v Bezejkovi grabi, so v družini Celecovih pri današnji hišni številki 100, živeli prav poseben človek. Zelo so bili iznajdljivi in sposobni za vse stvari. Izdelovali so razna orodja, med njimi tudi rasoje in z njimi kaj malega zaslužili. Večkrat so jim pri tem pomagali tudi njihovi vnuki, a so vseeno svojega dedeka nadvse cenili. Ampak tedanji časi so bili težki za preživetje, zato so se dedek odločili za čisto nekaj posebnega. Pripravljati so začeli domače vrastvo – mast za celjenje raznih izpuščajev in krast, s katerim so se ukvarjali vse do svoje smrti. Mazilo so pripravljali na naslednji način: Vzeli so lončeni pisker in dali v njega nekaj skalja, en liter lanenega olja, svinjsko mast (staro smrdečo mast) in borojco (brin) – vejo s semenom. Pisker so dobro zaprli, dali na zemljo, okoli njega skopali jamo in začeli pod njim kuriti. Kurili so tri do štiri ure, dokeč se ni vse, kar je bilo v piskru, razletelo. Nastala je mast, ki je bila popolnoma črna. Po to mast naj

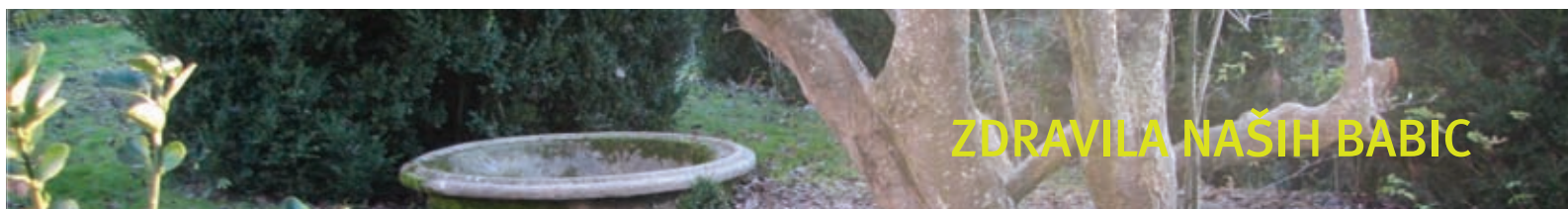

Borojčnjek Štefan Celec, Grad 1965

bi prihajali ljudje od blizu in daleč ter z njo mazali vse mogoče izpuščaje in kraste in si z njo odpravljali svoje težave. To, da je bila črna, jih verjetno ni motilo – samo, da je pomagala in ni imela stranskih učinkov. Po tej masti naj bi dedek in njihova hiša dobila tudi ime: Borojčnjekovi. Lahko pa ugibamo, da so mogoče kasneje za vračenje uporabljali tudi rastlinske cvetove bezka, saj še danes v tem zaselku živijo dvoji Bezejkovi.

Nino Gumilar

ZDRAVLJENJE ŽIVINE NEKOČ

Kot za zdravljenje ljudi so nekdanj tudi za živino uporabljali izdelke iz domače lekarne; ljudje se niso zanašali na kemične snovi, ampak so uporabljali različne rastline in domače metode zdravljenja, ki so se izkazale za učinkovite. Pri skoraj vsaki družini poznajo različna alternativna zdravljenja na osnovi naravnih preparatov.

Za izboljšanje prebave goveda so kuhali koprov, kamilični

in ruski čaj, pri diareji pa so skuhali hrastovo lubje in vodo, v kateri se je to kuhalo, dali popiti govedu.

Proti napenjanju je

pomagala čebula, v skrajni sili pa so zapicili govedu v trebuh z nožem, da je potem šel skozi cevko zrak ven. Tudi kvas je bil zelo uporaben v alternativnem zdravljenju; govedu je pomagal pri prežvekovanju, pri svinjah pa so ga uporabljali za bukanje.

Svinjska »oporkova« mast je bila mazilo za vneti popek pri teletu, za razkužilo pa so uporabljali tudi šnops. Če je imela svinja vročino, so jo pokrivali z mrzlim mokrim platnom. Nekatere take in podobne alternative uporabljajo gotovo kmetovalci še danes, seveda pa včasih ne gre brez veterinarske pomoči.

Klementina Lesic

VRAŽE IN DRUGI NAPITKI

Naj za začetek postavim vprašanje: A ste mogoče tudi vi eden/ena izmed tistih, ki si ob tem, ko zagleda dimnikarja, išče na sebi gumb, potrkate po kakem predmetu, če kaj rečete, imate slab dan, ko vidite, da vam črna mačka prečka cesto? Menim, da vsak od nas te stvari in še marsikaj podobnega počne, pa čeprav sam pravi, da ni vraževeren in v te »comprnije« ne verjame. Se pa stvari prav gotovo podzvestno vrinejo v naše misli.

Po pričevanju naših dedkov in babic sem tudi sama slišala za to, da so nekoč lahko »zvörčili« kot temu v našem jeziku pravimo velikokrat otroke, pa tudi živino. Moji sogovornici Irena Melin in Marta Celec iz Rado-

vcev, ki je predstavnica še veliko mlajše generacije, se zelo dobro spomnita primerov, kako so resnično živele osebe, ki so v sebi imele tako nadnaravno moč, da so otroke lahko »zvörčile«. Tako so po njunih besedah ženske v te namene pripravljale različne skrivnostne napitke, s katerimi so potem otroka rešili od comprnije in se je potem pri otroku vse dobro izteklo. Zelo dobro pa se spomnita nekega otroka, ki naj bi ga »zvörčili« in potem na en način, ki je v nadaljevanju tudi opisan, otroka te comprnije tudi rešili, vendar je otrok kot posledica tega zaznamovan še danes, saj ga od te comprnije v celoti niso mogli rešiti.

Meni se naslednje stvari, s katerimi so preganjali to »zvörčenost«, zdijo nadvse zanimive in za današnji čas nenavadne. Verjetno tega v današnjem času ne zasledimo več. Pa si preberite o čarobnih napitkih in drugih rečeh, ki so jih nekoč pripravljali in delali prav v ta namen po receptih, ki sta mi jih zaupali naši sogovornici.

1. »Vogelge« so namakali v vročo vodo. Če je vogelge oziroma oglje, priplavalo gor in ostalo zgoraj na vodi, je bila comprnija odpravljena. Če pa je oglje ostalo na dnu, pa comprnija še ni bila odpravljena.

2. Vodo so prinesli skupaj iz treh studencev (in sicer voda je mogla biti zajeta iz lesenih studencev oziroma fukašev, kot so jih tudi imenovali). V tej vodi so namočili koprive in v teh koprivah so potem okopali svoje otroke.

3. S kuhanim ogljem so trikrat na dan umivali otroke in sicer po čelu, po rokah in nogah, da so ga potem rešili zvörčenja. Otroke pa so tudi umivali s kovaško kaljeno vodo.

4. Pripravljali pa so tudi čaje. Eden od takih se je pripravljal takole: za čaj so rabili hrastovo skorjo, iglice, storže in sol. Če je otrok pil tak čaj, so rekli, da bo lep in pameten.

5. Jajceso povili v prejo. To so potem dali na sredo krušne peči in zakurili ogenj. Če je preja, s katero je bilo povito jajce zgorela, so vraževernost hiše ali otroka rešili. In prav s tem naj bi rešili comprnije enega od otrok,

ki ga poznata tudi moji sogovornici.

M o r a m povedati, da mi je bilo te stvari zanimivo poslušati,

saj so zame bile nekaj novega. Vendar pa lahko priznam, da še vedno težko verjamem tem stvarim v današnjem času.

Po pričevanju zapisala Suzana Farič

Grajska gospoda se je sprehodila po parku

Čarovnice so zaplesale po grajskem parku

Srednjeveški tabor na grajskem dvorišču

Grad je stražil grajski zmaj

Prikaz srednjeveških plesov

Galanterija iz srednjega veka

S Čuki so zapele tudi čarovnice

Veselje na izboru naj čarovnice

Letos se je v jesensko obarvanem grajskem parku odvila deseta Noč čarovnic. Čarovnice, gorička kulinarika, domiselno okrašeni štandi domačih društev ter sežig čarovnice na grmadi so tudi letos privabili številne obiskovalce iz cele Slovenije in iz sosednjih držav.

Prireditev se je pričela z voditeljico Jasno, plesočimi čarovnicami in skupino Blue planet. Otroke so zabavali otroška predstava Gremo na Kokstars, Čuki ter delavnice z bučami in čarovniškimi klobuki. Za odrasle pa smo spet pripravili srednjeveški spektakel z igrami in prikazom srednjeveškega življenja, sojenje čarovnici in sežig na grmadi. Obiskovalci so se zabavali s Čuki, Tanjo Žagar, Rok'n'bandom in skupino Sugarfree band. Tudi letos smo nagradili tri najbolj ori-

Zabava s Čuki

Na štandih je bila domača hrana

Čarovniki so kuhali vitezovo župo

Včasih so težko zakurili ogenj

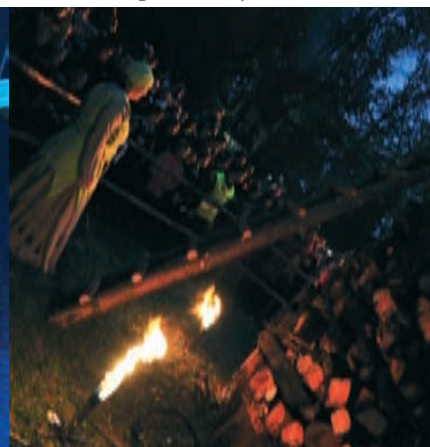
Otroška delavnica s tobogani in trdnjavo

Izdelanih je bilo čez 300 klobukov

Čarovnica je ob mučenju priznala grehe

Grmada je bila pripravljena na sežig čarovnice

Za zabavo sta poskrbela tudi Rok in Tanja

Čaroben večer v grajskem parku

ginalne čarovnice in dve najlepši buči, ob domačih dobrotah in goreči grmadi pa je čarovniški večer še prehitro minil.

Občina Grad in Odbor za pripravo Noči čarovnic se zahvaljujeta vsem društvom in ostalim, ki ste kakorkoli pripomogli, da je bila prireditev uspešna in dobro izpeljana.

Prireditev NOČ ČAROVNIC je zaščitena na Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino pod znamko št. Z-200270886.

10. NOČ ČAROVNIC

Fotografije: Andrej Sukič, Gabrijel Pilaj

OSNOVNA ŠOLA GRAD - EKO ŠOLA

Z dvoletnim sodelovanjem v mednarodnem projektu Ekošola kot način življenja smo dokazali, da nam ni vseeno, kaj se dogaja z našim okoljem. Prejeli smo zeleno zastavo, ki je potrditev našega dela. Zavedamo se, da smo le gostje na tem planetu in da se od nas pričakuje, da ga zapustimo takšnega, kakršnega smo našli ali še boljšega. V letošnjem šolskem letu s sodelovanjem v projektu nadaljujemo, saj želimo naziv Ekošola potrditi.

V okviru nacionalne koordinacije sodelujemo v različnih projektih. Kot vodilni projekt smo izbrali podnebne spremembe, saj se zavedamo, da se podnebne spremembe dogajajo tudi pri nas. V zadnjih letih smo priča suši, po drugi strani hudim nalivom, močnim vetrovom, zimam skoraj brez snega. O teh spremembah doma in po svetu hočemo zvedeti čim več. Zanima nas predvsem, kaj lahko naredimo, kako moramo živeti, da se bodo spremembe podnebja dogajale počasneje. Vsak človek lahko k temu da svoj prispevek.

Učenci pridno sodelujejo pri zbiranju starega papirja

Na šoli opravljamo še druge dejavnosti. Vsekakor je pomembna dejavnost ločevanje in zbiranje odpadkov. Izvedli smo akcijo zbiranja plastenk, jesensko akcijo zbiranja papirja. V sodelovanju z občani nam je uspelo zbrati 2.800 kg papirja. Zbiramo tudi tonerje, mobitele, baterije. Pridružili smo se k vseslovenski akciji zbiranja zamaškov za Anžeta. S temi akcijami želimo ohranjati naše okolje lepše in bolj zdravo. Z delovanjem v tem projektu želimo doseči, da bi skrb za okolje in naravo postala del našega življenja.

»Narava je bila vedno neomejeno prijazna z nami, človeštvu je pomagala, da se je pojavilo, se dvignilo in okrepilo. Velikodušno nam je dala vse, kar je nakopičila v milijardah let neživega razvoja. Postali smo močni in mogočni, toda kako smo se odzvali na to dobroto?« (Jurij Glazkov)

DREVEŠA

*Drevesa vedno med nami so,
vedno pesmi jim pojemo.
Jeseni barvo nam dajejo,
spomladi pa nas razvajajo.
Pozimi snežni plašč si nadenejo
in sladko spančkajo.
Drevesa radi sekamo,
zato si škodo delamo.
Drevesa imamo radi,
saj smo vsi še mladi.*

Katja Bedöke
in Nina Grah, 6. razred

PODNEBNE SPREMEMBE

Veliko ljudi je zaskrbljenih zaradi podnebnih sprememb, nekateri pa se na to niti ne ozirajo. Po svetu ljudje doživljajo tragedije zaradi podnebnih sprememb, najbolj tam, kjer je okolje že prizadeto. Znanstveniki ugotavljajo, da se temperature čedalje višajo, zato se talijo ledeniki in tako prihaja do poplav. S taljenjem ledenikov se viša gladina morja, ki lahko poplavi mnoga kopenska površja.

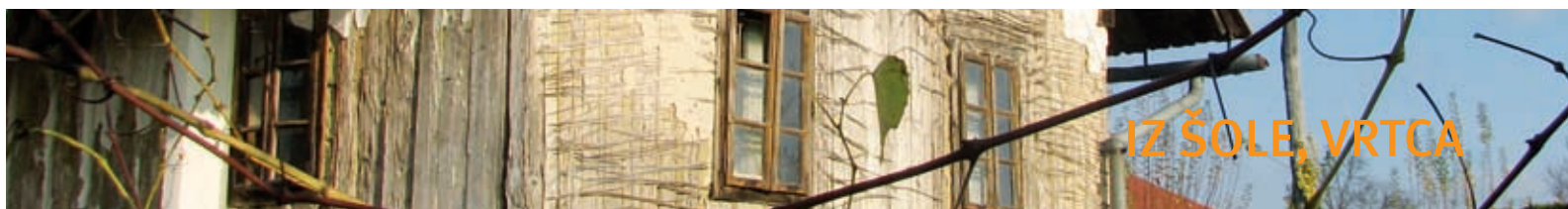
Ogrevanje ozračja povzroča uporaba fosilnih goriv v industriji, prometu, kmetijstvu in drugod. Globalna temperatura se je zvišala za približno 0,6°C. Govori se, da je bilo obdobje 20. stoletja najtoplejše v zgodovini človeštva. Tudi letos smo opazili, da so bila zelo vroča poletja. Podnebje se spreminja že po naravni poti, zato ne moremo zagotovo vedeti, ali podnebne spremembe povzroči človek ali pa so naravni pojav. Negativne posledice podnebnih sprememb se čutijo tudi v kmetijstvu. Vremenske ujme uničujejo pridelke, prst, zato let-a ni več rodovitna kot prej. Lahko se začnejo širiti puščave, ker se zaradi visokih temperatur poveča izhlapevanje vode. Na posameznih področjih trpijo zaradi pomanjkanja pitne vode. Danes približno 20 % ljudi po svetu nima dostopa do pitne vode.

Skupaj bi lahko ukrepali. Naravne katastrofe lahko upočasnimo s tem, da odpadke mečemo v koš, poskrbimo, da se bo v zraku nabiralo čim manj škodljivih snovi, zmanjšamo uporabo energije, uporabljamo javne prevoze, krajše razdalje opravimo peš ali s kolesom in še bi lahko naštevali.

OHRANIMO ČISTO OKOLJE, DA BO SVET LEPŠI!

Leja Krpič, 8. razred

KULTURNA ŠOLA 2009

Osnovna šola Grad je letos prejela priznanje »Kulturna šola leta 2009«, in sicer na vseslovenski prireditvi na GEOS-u v Vačah. Priznanje prejmejo šole, ki se odlikujejo z nadpovprečno kulturno dejavnostjo v obdobju štirih let.

Na kulturnem področju so delovale naslednje sekcije: dramski krožek, folklor, likovni krožek, literarni krožek (ta je kot edini krožek v Sloveniji prejel zlato priznanje za »Odličnost« na literarnem področju), ohranjanje kulturne dediščine lončarstva, pevski zbor, recitacijski krožek, in-strumentalni krožek. Predstavljamo vam torej delo kulturnih dejavnosti v iztekajočem se letu.

Dramski krožek je bil v preteklem šolskem letu zelo aktiven, saj so učenci že v mesecu septembru nastopili na prireditvi v okviru evropske kulturne dediščine v Krajinskem parku Goričko (trideželni park Avstrije, Madžarske, Slovenije).

Na prireditvi je sodelovalo 9 učencev, tri učiteljice, mentorica, dva dijaka in dva študenta. Uprizorili so cikel Borovih pesmi Šel je popotnik skozi atomski vek. Decembra so predšolske otroke naše občine razveselili z igrico Zlati kamenčki. Koledarsko leto pa smo zaključili s prikazom običajev od rojstva do poroke na božično-novoletni prireditvi v kulturnem domu. Prireditev je bila namenjena širšemu občinstvu, scenarij prireditve so pripravili člani literarnega krožka z mentorico, dramski krožek pa je z mentoricami dramskega in literarnega krožka ter pevskega zbora ob pomoči tamburaške skupine Drotmantrašev prireditev tudi organiziral in izvedel. Običaje je prikazovalo 16 učencev.

Člani dramskega krožka po predstavi

Marca je bil dramski krožek soorganizator srečanja otroških gledaliških skupin, po katerem jih je selektorica razveselila z uvrstitvijo na medobmočno srečanje.

V igrici Kraljevi smetanovi kolački je sodelovalo 9 učencev. Na prireditvi Pozdrav pomladi v organizaciji Društva »Skouriš« se je dramski krožek predstavil s prizorom iz besedila Ferija Lainščka Ajša Najša. Sodelovalo je 7 učencev. Ob dnevu Zemlje so člani dramskega krožka sodelovali na regijski prireditvi v Murski Soboti, in sicer s prizorčkom Očistimo potoček (5 učenek). Prireditev je organiziral državni EKO programski svet, pri pripravi pa sta sodelovali mentorici dramskega in EKO krožka. Junija so se predstavili na zaključni prireditvi ob koncu šolskega leta. Mentorica dramskega krožka je učiteljica Marija Štesl.

Folklor je vključevala 16 učencev, sodelovali so na prireditvi Oaza zdravja v zdravilišču Moravske Toplice, popestrili so prireditev materinskega dneva v Radovcih, občane naše občine so s plesom in pesmijo razveseljevali ob otvoritvi nove ceste Grad – Vidonci, olepšali pa so seveda vse šolske prireditve. Folklorna skupina z mentorico je bila tudi organizator prireditve ob zaključku šolskega leta. Mentorica folklorne dejavnosti je učiteljica Urška Golob Virag.

Folklorna skupina skrbi za ohranitev prekmurskih plesov

Likovni krožek je z mentorjem pripravil razstavní prostor ter razstavo poslikanih buč za prireditev Noč čarovnic pred grajskim poslopjem in na arkadah. Prireditev je znana tudi izven slovenskih meja. Učenka naše šole je dobila prvo nagrado. Dva razreda sta prejela tudi kolektivno nagrado. Buče je razstavilo vseh 172 učencev. Decembra so člani likovnega krožka sodelovali z društvom za cerebralno paralizo Sonček pri izdelavi novoletnih voščilnic. Voščilnice je izdelovalo 24 učencev. Sodelovali so na natečaju slovenskih železnic. Kolektivno nagrado sta dobila tretji in peti razred, kot posameznik pa je bil nagrajen učenec šestega razreda. Aprila so sodelovali na natečaju TZS z likovnimi izdelki na temo Osvojimo veselje. Ob zaključku šolskega leta so pripravili tematsko razstavo grafike. Sodelovalo je 15 učencev. Mentor likovnega krožka je učitelj Marjan Mljač.

Literarni krožek je vključeval 18 učencev. Tik pred začetkom šolskega leta so člani tega krožka osvojili 1., 2. in 3. mesto na mednarodni prireditvi Kmetijsko-živilskega sejma v Gornji Radgoni za pesmi in slogane na temo Buče. Od septembra do decembra so člani literarnega krožka pod vodstvom mentorice in knjižničarja zbirali in zapisovali običaje od rojstva do poroke. Zapisali so pripovedi in spomine devetih občanov. Običaje so priredili za prikaz na odru, izdelali so tudi scenarij božično-novoletne prireditve s prikazom zbranih običajev.

Decembra so sodelovali na državnem natečaju na temo Prešernice – lepoticke pesniške govorice, kjer sta naši učenki osvojili 1. mesto v kategoriji sonetov in 2. mesto v kategoriji gazel. Obe učenki sta se s svojim delom predstavili tudi na radiu. Uspešni so bili tudi na natečaju Gradovi kralja Matjaža na Koroškem, kjer je naša učenka osvojila 2. mesto. Zelo uspešni so bili tudi na natečaju Gimnazije M. Sobota Znanje nas popelje v nove svetove, kjer so osvojili 1. mesto. Trije člani literarnega krožka so prejeli tudi priznanje Založbe Rokus za opis sličic v 200 besedah in dva učenca priznanje TZS na temo Vesolje. Seveda so tudi letos s prispevki sodelovali v lokalnem tisku. Mentorica literarnega krožka je učiteljica Marija Štesl.

Svoje literarne dosežke so najboljši predstavljali na različnih prireditvah

Mladi lončarji se na naši šoli zbirajo ob lončarskem vretenu že od leta 1986. Delo poteka primarno v obliki interesne dejavnosti, v okviru dveh ur tedensko, širši javnosti pa se predstavljajo na različnih sejnih, festivalih, razstavah in taborih. S svojimi izkušnjami po-

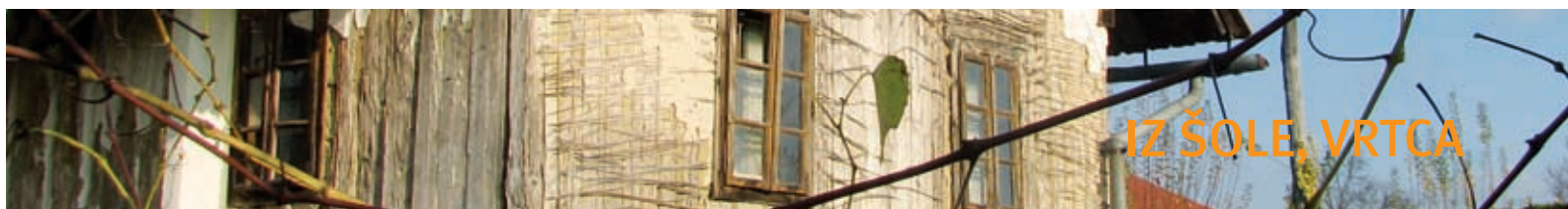
Lončarsko vreteno z izdelki mladih lončarjev

magajo pri oživljanju lončarske dejavnosti tudi v sosednjem Porabju. Krajinski park Goričko s Turističnim društvom Grad vsako leto prireja tradicionalni Andrejev sejem. Na sejmu mladi lončarji predstavljajo svoje izdelke.

V smislu promocije dela in obujanja lončarske dejavnosti so sodelovali na festivalu Mladi za napredek Pomurja, katerega je organiziral regionalni center ZOTKS Murska Sobota, od 3. do 6. decembra 2008, v hotelu Diana. Ob razstavi lončarskih izdelkov sta dva učenca prikazala način izdelave lončarskih izdelkov na vretenu. Učenca sta sposobna samostojno lončariti, zato sta vzbujala veliko zanimanje obiskovalcev. Pokrajinski muzej Murska Sobota je priredil v okviru 1. mednarodnega trienala keramike UNICUM 09, od 10. 6. do 6. 9. 2009, razstavo, posvečeno mojstru Hašaj Adolfu (1941 – 1993), z naslovom HA, duša je bila umetniška. Pomemben del razstave so tudi naše replike Hašajevih cvetličnih motivov. Ob razstavi je izdana tudi publikacija (CIP – Kataložni zapis o publikaciji, Univerzitetna knjižnica Maribor 738(038.824), Pšajd Jelka), v kateri je prikazano delo in prispevek mladih lončarjev k razstavi.

S skupino mladih lončarjev so v okviru Poletne muzejske noči v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota pripravili lončarsko delavnico za otroke in odrasle. Lončarska delavnica je bila zelo odmevna, predstavljena na radiu Muski val v oddaji o kulturi, Krpanke. Na mednarodnem lončarskem taboru Lončarstvo nekoč in danes, ki je potekal v Števanovcih od 3. 6. do 8. 6. 2009, sta sodelovala dva učenca. Kot mentor na lončarskem vretenu je sodeloval tudi naš učitelj. Mentor lončarske dejavnosti je učitelj Karel Šalamon.

Otroški pevski zbor sodeluje na vseh šolskih proslavah

Pevski zbor je vključeval 37 učencev. S projektom božičnih in ljubezenskih pesmi so v sodelovanju z dramskim in literarnim krožkom ter tamburaško skupino Drotmantrašev izvedli božično-novoletno prireditev.

Bili so organizator prireditve ob tednu otroka, popestrili so občinsko proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku ter sodelovali na zaključni prireditvi. Mentorica pevskega zbora je učiteljica Elizabeta Sarjaš.

Recitacijski krožek je vključeval 11 učencev. Ob tednu otroka so pripravili recital Pavčkovih pesmi z glasbeno spremljavo. Prebirali in analizirali so Vodnikove pesmi, prepoznavali razpoloženje in ritem pesmi ter pisali navodila za deklamacije. Vsak član recitacijskega krožka je izbral »svojo« pesem in jo predstavil na literarnem večeru, katerega organizatorji so bili.

Kot gostja je sodelovala tudi lokalna pesnica s predstavitvijo svojih pesmi o naravi, navezanosti na rodno grudo in o veri. Aprila so se pripravljali na Župančičevo frulico. Srečanja deklamatorjev Slovenije sta se udeležila dva učenca.

Na proslavi ob dnevu upora proti okupatorju in prvem maju so člani recitacijskega krožka recitirali nagrajene pesmi ter prebirali dela naših učencev.

Prireditve je bila namenjena širšemu občinstvu. Mentorica recitacijskega krožka je učiteljica Marija Štesl.

Instrumentalni krožek je vključeval dva harmonikarja, pianistko, kitarista in saksofonistko. S svojimi točkami so sodelovali na vseh občinskih in šolskih prireditvah. Mentor instrumentalnega krožka je učitelj Mitja Medved.

Mentorji
kulturnih dejavnosti na OŠ Grad

OHRANJANJE DOMAČIH VRST DREVES

V šolskem letu 2008/2009 je OŠ Grad postala EKO šola. Že prej smo skrbeli za čisto in urejeno okolico šole, s pridobitvijo tega naziva pa smo postali na okoljskem področju še bolj dejavni. V mesecu marcu smo v okviru projekta Ekošola kot način življenja posadili dve jablani, v novembru pa smo s sajenjem nadaljevali.

Park pred OŠ Grad je bil zasajen v začetku 70-ih let. Učencem je nudil prijetno senco ob vročih dnevih, bil pa je tudi učilnica v naravi. Z leti se je zelo razrasel, obenem pa je postal zaradi neurij, ki se pojavljajo zadnja leta, nevaren za otroke in šolsko zgradbo. Zato smo se odločili za pomladitev parka. Dotrajana drevesa smo odstranili ter posadili nova. Slavnostni dogodek je bil v petek, 6. novembra 2009, ob 12.30 uri, ko smo organizirali akcijo sajenja dreves. Sodelovali so vsi učenci in delavci OŠ Grad. Pri tem pomembnem delu so se nam pridružili tudi zunanji sodelavci.

Kristjan Malačič iz Krajinskega parka Goričko nam je vsako drevo posebej predstavil, sodeloval pa je tudi Jože Cigan z Zavoda za gozdove, OE Murska Sobota, ki so nam sadike dreves tudi podarili.

Posadili smo dve avtohtoni drevesni vrsti, in sicer skorš ter starodavno hruško. Od okrasnih dreves smo posadili jelko, javor in ginko. Za slednje drevo smo izvedeli, da je živi fosil, saj so ostanke te vrste našli v fosilnih ostankih izpred 200 milijonov let.

Zavedamo se, da sajenje dreves simbolizira nadaljevanje življenja, da so drevesa pljuča Zemlje, ker proizvajajo kisik, porabljajo pa ogljikov dioksid, ki je eden od vzrokov podnebnih sprememb. S tem, ko povečujemo število dreves, pomagamo Zemlji, predvsem pa sebi.

Kristjan Malačič je vsako drevo posebej predstavil

SODELOVANJE NA NOČI ČAROVNIC

Kot vsako leto je tudi letos pri Gradu potekala prireditve Noč čarovnic. Letošnji program so s popoldanskim nastopom popestrili Čuki, v nočnih urah pa so navzoče zabavali Rok'n'band, Tanja Žagar ter mlada rokarska skupina Sugarfree, ki je navdušila večino

Buče so res enkratne!

mladih obiskovalcev. V popoldanskem času so se za otroke in tiste, ki so še otroci po srcu, odvijale različne delavnice. Tudi Osnovna šola Grad je pod vodstvom učitelja likovne vzgoje Marjana Mljača sodelovala na prireditvi, in sicer z barvanjem buč. Tako nam je uspelo v tekmovalnem duhu pobarvati več buč kot je učencev na Osnovni šoli Grad. Najboljši razred si je s svojo zmago priboril zasluženo nagrado.

Tjaša Prelec, 9. razred

ŠOLA MALO DRUGAČE

Učenci 7. razredov OŠ Grad so od 12. do 16. oktobra 2009 preživeli naravoslovni teden v Fiesi v Piranu. Šola v naravi jim je bila zelo všeč, saj je bil poudarek na uresničevanju ciljev iz učnih načrtov naravoslovnih predmetov, del programa pa je bil namenjen različnim športnim in ustvarjalnim dejavnostim. Tako so spoznali jezera v Fiesi, solinarstvo, oljkarstvo, sredozemsko rastje, mesto Piran kot kulturno-zgodovinski spomenik, se seznanili z osnovami lokostrelstva, kanuizma, postavljanja šotorov ter se poskusili v orientacijskem pohodu.

Dnevi so bili naporni, zapolnjeni s številnimi dejav-

nostmi, vendar so jih učenci z veseljem preživljali, saj jim je bilo delo v takšnih šolah v naravi nekaj novega, zanimivega. Teden jim je prehitro minil.

Najlepše je bilo v kanujih

Bili smo že pravi Robin Hoodi

TEDEN OTROKA 2009

Tudi letos smo prvi teden v oktobru posebno pozornost namenili otrokom in njihovim koristim, saj je bilo geslo Otrokove koristi – glavno vodilo. Z učenci smo razmišljali, kaj je za otroke koristno in kaj ne. Prvošolčkom so člani šolske skupnosti pripravili slavnostni vstop v šolsko skupnost OŠ Grad. Za presenečenje so prejeli tudi veliko torto. Mlajši učenci so si v Murski Soboti ogledali otroški film, skupaj z ostalimi učenci pa tudi lutkovno igrico Volk in sedem kozličkov v izvedbi lutkovne sekcije KUD Bubla iz Radencev. Da sta šport in rekreacija koristna za zdravje naših učencev, smo dokazali z orientacijskim tekom na športnem dnevu, kjer so skupine učencev med seboj tekmovali, katera bo prva prišla do cilja.

Kot se spodobi za jesenski čas, smo teden otroka zaključili z zdaj že tradicionalnim kostanjevim piknikom ter šaljivimi igrami. Še posebej se zahvaljuje-

IZ ŠOLE, VRTCA

Na proslavi so sodelovali člani Dramskega krožka

mo hišniku Stanku, ki je spekel kar nekaj kilogramov kostanjev, da smo se lahko vsi po-

Najbolj so bili prvošolčkov veseli drugošolčki

sladkali. Pa nasvidenje do prihodnjega leta!
Šolska skupnost
z mentorico Heleno Poznič Kos

DEDKI IN BABICE V VRTCU

V mesecu novembru, kot je pri nas že običaj, smo v vrtec povabili dedke in babice. Na naše vabilo so se odzvali v velikem številu.

Povabili smo jih v igralnico, kjer smo pripravili kratek kulturni program in ob koncu se-

Otroci so pripravili kratek program

veda presenečenje, darilo, ki smo ga s skupnimi močmi izdelali v vrtcu.

Ob klepetu in druženju nam je čas še prehitro minil.

EN DAN ZA ZAJTRK MED SLOVENSKIH ČEBELARJEV

Čebelji izdelki so povsem naravna živila, zato so izredno uporabni v vsakdanjem življenju. Ker se jih tudi v vrtcu

Otroci so spoznali med in čebele

poslužujemo, smo se odločili za sodelovanje v dobrodelno-izobraževalni akciji »en dan za zajtrk med slovenskih čebelarjev«, ki je potekala 20. 11. 2009.

Pridružil se nam je predsednik Čebelarskega društva Grad, gospod Ludvik Kočar, ki nas je razveselil s sladkim medom. Otrokom je predstavil način pridobivanja medu in pomen medu za zdravje v našem vsakdanjem življenju.

Pogovor je potekal tudi o čebelah in njihovih bivališčih. Uživali bomo čim več medu in ga skušali uvrstiti v naš jedilnik.

Klaudija Klement,
pomočnica ravnateljca za enoto vrtca

PETA RAZSTAVA LJUDSKE UMETNOSTI

V prostorih Vaško-gasilskega doma Kruplivnik je bila 26. julija na ogled razstava ročnih del in domače obrti, ki jo je organiziralo DŽD Kruplivnik letos že petič. Obiskovalci so se sprehodili med polnimi mizami rokodelskih izdelkov, svoje izdelke so letošnje leto posebej predstavljale članice društva Klas iz Bodoncev.

Za dobro voljo je poskrbel kratek kulturni program, v katerem so med drugimi zapeli in zaigrali Grajski veseljaki. Predsednica domačega društva ga. Zlatica Farič je vsem sodelujočim

DOGAJALO SE JE

Na razstavi (foto: Klementina Lesic)

razstavljavcem podelila priznanja in s tem, upamo, spodbudila še druge, da se naslednje leto predstavijo s svojimi umetninami.

Klementina Lesic

OBČINSKI TURNIR V MALEM NOGOMETU

V okviru občinskega praznika se je 2. avgusta 2009 izvajal turnir v malem nogometu. Prireditelj je bilo ŠRD Dolnji Slaveči. Občinskega turnirja se je udeležilo 6 ekip. Vsem ekipam so bila podeljena priznanja, prvim trem uvrščenim pa še pokali.

Zmagovalna ekipa NK Grad - mladinci

Zaradi manjšega števila ekip se je tekmovalje izvajalo po sistemu »vsak z vsakim«. Po odigranih tekmah sta sledili še dve finalni tekmi, in sicer mali in veliki finale. Pred tema tekmama se je izvajala še prijateljska tekma med Slavečkimi veterani in Občinskim svetom. Zmago je slavil Občinski svet. Zatem bi morala slediti tekma malega finala, a so igralci Gračkih veteranov tekmo predali ter se zadovoljili s 4. mestom. Tretje mesto je tako dosegla eki-

pa DŽD Kruplivnik. Da pa bi se lahko slavilo pravo zmago, je bilo potrebno odigrati še finalno tekmo, ki je bila odigrana med ŠD Radovci ter NK Grad-mladinci. Po zaključnem žvižgu sodnika je bilo znano, da so občinski zmagovalci v malem nogometu za leto 2009 igralci NK Grad-mladinci.

Tako so se igralci ŠD Radovci morali zadovoljiti z 2. mestom. NK Grad-mladinci so torej začasni lastniki prehodnega pokala v malem nogometu. Pokal pa je prejel tudi naj strelec. Zaradi enakega števila zadetih golov so se izvajali še prosti strelji med Damirom Flisarjem iz ekipe DŽD Kruplivnik ter Goranom Gjergjekom, igralcem NK Grad-mladinci. Po izvajanju le-teh si je naziv naj strelca priboril Goran Gjergjek, igralec zmagovalne ekipe turnirja. Še enkrat vsem iskrene čestitke.

Mateja Knap

9. OBČINSKI PRAZNIK

8. avgusta je Občina Grad praznovala 9. občinski praznik. Slavnostna seja s podelitvijo priznanj, pohval, nastopa osnovnošolcev in slavnostno otvoritvijo prenovljene ceste Grad - Križarka - Vidonci je potekala v Vidoncih ob obnovljeni cesti. Ob lepem številu obiskovalcev iz celotne občine, predvsem pa domačinov, se je slovesnost pričela s slovensko himno in nagovorom župana občine, g. Daniela Kalamarja. Na slovesnosti so bila podeljena številna priznanja.

Tako sta najprej priznanji za urejenost javnih objektov dobila Športni center Radovci v kategoriji športni objekti in Gasilski dom Grad v kategoriji gasilsko-vaški domovi. Priznanja sta podelila župan in predsednik ocenjevalne komisije, g. Jože Sever. Sledile so nagrade za uspešne in zaslužne učence Osnovne šole Grad. Knjigo Kdaj, kje, zakaj in kako se je zgodilo so dobili Samantha Roudi, Roksana Grah, Janja Bernjak in Rok Hamer za dosežene dobre rezultate na raznih državnih tekmovanjih. Županove petice so za odlično delo v vseh razredih osnovne šole dobile Roksana Grah, Sanja Ropoša in Samantha Roudi.

Sledila so priznanja društvom in obrtnikom, in sicer je Čebelarsko društvo Grad prejelo plaketo za 75-letnico delovanja, PGD Kruplivnik za 70-letnico delovanja, Forjanič Franc pa za 50 let obrtniške dejavnosti - Gostilne Forjanič.

Posebno plaketo je prejel tudi Igor Recek iz Vidoncev za doseženo zmago na 10. državnem prvenstvu mladih kleparjev in krovcev.

Slovesnost so popestrili otroci iz Vidoncev: Teja Sapač in Vili Žokš z deklamacijama, Evelina Gomboc

DOGAJALO SE JE

Odličnjaki in zaslužni učenci

in Laura Farič s pesmicama, Katja Bedöke s harmoniko, folklorna skupina OŠ Grad in vaščana Gabrijel Pilaj in Boris Kerčmar s skečem o delu na cesti.

Po nagovorih gostov, med katerimi so čestitke in dobre želje podali župan občine Rogašovci, g. Edvard Mihalič (čestital je tudi v imenu župana občine Gornji Petrovci in Hodoš), g. Geza Farkaš, g. Ignac Klement iz občine Kuzma, g. Evgen Sapač iz občine

– Križarka – Vidonci. Najprej so se po cesti pripeljali starodobniki (s kolesom, mopedi, avtomobili in traktorji) iz naše občine. Poti pa niso mogli nadaljevati, dokler ni bila odprta. Obnovljeno cesto sta slavno odprla župan, g. Daniel Kalamar, in direktor podjetja SGP Pomgrad, g. Tadej Ružič. Pridružili so se jima svetniki občine Grad iz Vidoncev in Grada, ki so nato skupaj nazdravili še eni pridobitvi naše občine. Sledil je blagoslov ceste s strani župnika, g. Gorana Kuharja, nato pa so se starodobniki prvi odpeljali po obnovljeni cesti.

Obiskovalci so v spomin na 9. občinski praznik prejeli obeske, v lepem sončnem dnevu pa so se še nekaj časa družili ob hrani in pijači.

Danijela Krpič

RAZVITJE GASILSKEGA PRAPORA

Prostovoljno gasilsko društvo Vidonci je v program dela za leto 2009 vključilo med drugim tudi razvitje novega gasilskega prapora, ker je stari še iz časov Jugoslavije. Prapor je umetnina, ki združuje člane društva skozi desetletja in tako ohranja živo tradicijo pripadnosti. Prapor predstavlja vrednote kot so čast in ponos. Prapor je hkrati tudi ogledalo društva, ki skozi čas pridobiva muzejsko vrednost, zato je prapor del zgodovine, s katerim je potrebno ravnati spoštljivo.

Naš cilj je bil, da projekt izvedemo čim bolj uspešno in učinkovito, zato smo zaprosili tudi za donacijo v obliki spominskega traku, zlatega žeblička in srebrnega žeblička.

Svečano prireditev Razvitje prapora smo organizirali v nedeljo, 9. avgusta. Po kratkem kulturnem programu je sledilo razvitje in blagoslov prapora, nato pa je še sledila veselica s skupino Veseli Prekmurci. Poskrbeli smo tudi za jedajočo in pijačo ter za dobro voljo.

Melita Ficko Sapač

Dobitniki priznanj z županom

Puconci in g. Štefan Kuhar, prejšnji župnik in častni občan, je sledila slavnostna otvoritev ceste Grad

Otvoritev obnovljene ceste Grad – Križarka – Vidonci (foto: D. Krpič)

Nov prapor PGD Vidonci (foto: Andrej Sukič)

DOGAJALO SE JE...

75 LET ČEBELARJEV

Čebelarstvo Grad je v nedeljo, 16. avgusta 2009, slavnostno obeležilo 75-letnico društva in ob tej priložnosti razvilo društveni prapor. Prireditve so s svojo prisotnostjo počastili predsednik ČZ Pomurja, predstavniki občin Grad, Kuzma, Puconci kot botri, domači župnik, ravnatelj OŠ Grad, praporščaki drugih čebelarskih društev in množica krajanov. Na slovesnosti, ki so jo s kratkim kulturnim programom popestrili učenci OŠ Grad in Ljudski pevci KUD France Prešeren Grad, smo se spomnili prehojene poti in pomen drobnih krilatih prijateljic, ki nam omogočajo življenje. Zaslužnim čebelarjem in donatorjem, ki so za društveni prapor darovali 25 trakov, 37 zlatih in 26 srebrnih žebličkov, so bile podeljene posebne zahvale.

Razvitje prapora ČD Grad

Po končanem kulturnem programu je sledilo družabno srečanje s kosilom za povablence in darovalce.

Ludvik Kočar, predsednik ČD Grad

IZLET V TULLN

Vaščani in vaščanke Kruplivnika so izkoristili zadnjo avgustovsko soboto in se odpravili na izlet v Tulln,

Na kmečkem turizmu v Avstriji (foto: Doris Žohar)

ki je poznan po najlepši cvetlični razstavi v Avstriji. Na poti se je bilo treba okrepčati, saj sta se vrtnarski sejem in razstava cvetja razprostirala na kar 85.000 m². Izletniki so se sprehodili med vrtnarskimi pripomočki, domačimi in eksotičnimi rastlinami, drevesi, vrtnimi figurami in rastlinjaki, občudovali so cvetlične aranžmaje, ki so bili prave umetnine. Sledila je vožnja do Dunaja, kjer so naredili s krožno vožnjo še informativni ogled tega čudovitega mesta. Preostanek izleta ni potekal po načrtih, saj jim je ponagajal avtobus in so zaradi tega tudi ostali brez večerje. Da bi »popravili« zaključek izleta, so si Kruplivničarji naslednji mesec vzeli prosto še eno soboto in šli v Av-

strijo na kmečki turizem, kjer so se dobro najedli, si ogledali domače živali in razstavo starega orodja ter starih traktorjev. No, pa naj še kdo reče, da ni v vsaki stvari nekaj dobrega.

Klementina Lesic

SREČANJE VOJNIH VETERANOV

V Kruplivniku je 22. avgusta potekalo srečanje vojnih veteranov. Srečanja s piknikom se je udeležilo 110 članov, prav tako sta se srečanja udeležila župana občine Grad in Puconci. Organizator piknika je bil Drago Fartek iz Motovilcev 39, predstavnik Zveze vojnih veteranov, Območnega združenja vojnih veteranov.

Drago Fartek z gračkim in pučonskim županom ter predsednikom združenja vojnih veteranov

Kdor se želi včlaniti v združenje, se mora oglasiti na Upravni enoti v Murski Soboti. Kdor izpolnjuje pogoje za pridobitev statusa vojnega veterana, si mora le-to pridobiti in po včlanitvi v združenje se mu poleg plačila dodatnega zdravstvenega zavarovanja priznajo še druge razne bonitete. Dodatne informacije dobite pri g. Farteku, 041/586-701.

Za uspešno izpeljano srečanje in veselo druženje ob pikniku gre zahvala tudi PGD Kruplivnik za odstop prostorov in predsedniku g. Lovenjaku za njegov trud in pomoč.

Drago Fartek

REGIJSKO GASILSKO TEKMOVANJE

Prostovoljno gasilsko društvo Dolnji Slaveči se je z obema članskima ekipama A in B 27. junija 2009 uvrstilo na regijsko tekmovanje iz vaje Matevža Haceta na občinskem tekmovanju v Vidoncih. Regijsko tekmovanje je potekalo 13. septembra 2009 v Ljutomeru. Na tekmovanju so bile zbrane vse gasilske ekipe s

PGD Dolnji Slaveči, člani A

PGD Dolnji Slaveči, člani B

Pomurja, ki so si na občinskih tekmovanjih priborile vstopnice za regijsko tekmovanje.

Dan je bil napet, saj je bilo zbranih mnogo dobro pripravljenih ekip, konkurenca je bila zelo močna. A prišel je čas razglasitve rezultatov, kjer smo se lahko le veselili. Ekipa članov B se je uvrstila na državno tekmovanje, ki bo potekalo prihodnje leto. Dosegli so namreč visoko 2. mesto. Tudi člani A so lahko ponosni na svoj dosežek, saj so tudi oni zasedli obetavno 3. mesto. Ker pa naj bi se na državno tekmovanje tokrat uvrstili le prvi dve ekipi, jim je ta možnost spolzela iz rok. A ni še vse izgubljeno, saj še ni dokončno določeno, ali se bosta tudi v kategoriji članov A naprej uvrstili le dve ekipi. GZ Slovenije se še namreč odloča, ali naj v kategoriji članov A razširi udeležbo, saj je konkurenca veliko številnejša. Torej lahko le upamo na najboljše. Ena ekipa je torej že na državnem, druga še čaka na odločitev.

Mateja Knap

4. POHOD PO GRAŠČAKOVI POTI

Društvo za razvoj in promocijo turizma občine Grad »Skouriš« je letos organiziralo že četrti pohod po Graščakovi poti, ki je potekal 6. septembra. Na lep jesenski dan se je zbralo lepo število pohodnikov, ki so prehodili pot po vaseh občine Grad.

Tudi letos se je pohoda udeležilo lepo število zunanjih pohodnikov, predvsem s Koroške (Slovenj Gradec) in iz Gornje Radgone. Bili pa smo presenečeni, da sta se pohoda udeležila dva Šveda, ki živita v sosednji vasi. Vsi pohodniki so bili navdušeni nad prijetno in zelo sproščujočo potjo. Občudovali so znamenitosti občine, saj je bil pohod speljan po poteh, ki so vodile mimo vseh znamenitosti. Organizator pohoda je navdušen nad lepim številom pohodnikov in upa, da se jih bo drugo leto zbralo še več.

Andreja Vogrinčič

Pohodniki pred Pütarovim mlinom (foto: Drago Grah)

DOGAJALO SE JE...

JESENSKA VAJA GZO GRAD

Na širšem območju občine Grad se je 11. oktobra v zgodnjih jutranjih urah razbesnelo močno neurje, kar je povzročilo nekaj požarov, zapore cest s podrtim drevjem, odkrite strehe ter manjšo prometno nesrečo. Najhuje je bilo na lokaciji v Vidoncih, kjer je strela zanetila dva požara, odkrila nekaj streh in blokirala s podrtim drevjem prevoznost nekaj lokalnih cest. Po prijavi nesreče na 112 operater ReCo M. Sobota takoj alarmira pristojna PGD. Kmalu zatem prispe na kraj nesreče domače PGD Vidonci ter osrednje PGD Grad. Vodja intervencije takoj po ogledu situacije zahteva od ReCo aktiviranje vseh PGD občine Grad.

Vajo so gasilci izvedli v deževnem vremenu

To je bil del scenarija za gasilsko praktično vajo, ki so jo izvedle gasilske enote občine Grad v sklopu aktivnosti v mesecu požarne varnosti. Gasilska praktična vaja z vadbenim imenom »Vidonci 2009« je bila izvedena po izdelanem elaboratu vaje, v katerem so bile tudi natančno določene naloge za posamezne enote, ki so sodelovale v vaji. Vaja je zajemala preverjanje usposobljenosti gasilskih enot za posredovanje pri nesrečah in rokovanje z opremo, s katero so trenutno opremljena. Gasilsko vajo, v kateri je sodelovalo 7 PGD s 4 GVC, 1 GVV-1 in 6 GV-1 ter 64 operativnih članov, je vodil poveljnik GZO Grad, Milan Špilak. Vaja je imela naslednje delovne točke: pravilna uporaba in komuniciranje z radijskimi postajami, posredovanje enote z dihalnimi aparati pri reševanju ponesrečenih iz stanovanjskega objekta ter nudenje prve pomoči, gašenje dveh ločenih objektov, prekrivanje strehe z zaščitno folijo (ni bilo izvedeno), uporaba tehničnih pripomočkov za odpravo preprek na cesti, črpanje vode in napajanje AC na požarišču, posredovanje pri nesreči na cesti, razsvetljevanje kraja nesreče ter zapora dela ceste z obvozom. Kljub temu, da je vaja potekala še v temi in deževnem vremenu, so vse enote opravile svoje naloge dosledno in z opremo, s katero pač trenutno razpolagajo. Po končani vaji je bila za vse sodelujoče pripravljena topla malica v gasilskem domu Vidonci, kjer se je opravila tudi krajša analiza gasilske vaje. Gasilsko vajo je spremljal tudi župan občine Grad, predsednik GZO Grad in nekateri svetniki občine Grad.

Milan Špilak, Poveljnik GZO Grad

TRETJA KMEČKA TRŽNICA

Društvo za promocijo in razvoj turizma Občine Grad »Skouriš« je letos že tretjič organiziralo kmečko tržnico, katera je bila 14. novembra v Radovcih pred informativno pisarno. Tudi letos je kmečka tržnica obiskovalcem ponujala obilo domačih dobrot. Pet razstavljalcev iz občine je letos kot že prejšnja leta vsem obiskovalcem ponujala obilo domačih dobrot. Pet razstavljalcev iz občine je letos kot že prejšnja leta vsem obiskovalcem ponujalo zelenjavo iz domačega vrta, doma narejene mesne izdelke (šunko, klobase), dišalo

Na kmečki tržnici ni manjkalo domačih dobrot

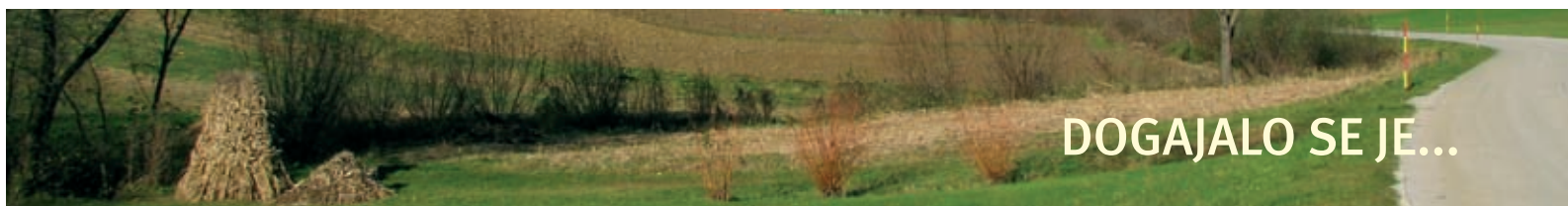
pa je tudi po pravem domačem kruhu in gibanicah. Ljubitelji sladkega so si lahko za hladne zimske večere privoščili domač med ter marmelado. Kakor prejšnja leta je tržnica tudi letos ponujala obiskovalcem, da so okušali mlada vina domačih vinogradnikov. Želja vseh pridelovalcev in organizatorjev je, da bi tržnico drugo leto obiskalo še več ljudi.

Andreja Vogrinčič

SREČANJE STAREJŠIH OBČANOV

V nedeljo, 15. novembra, je bilo srečanje starejših občanov v gasilskem domu pri Gradu. Lepo sončno nedeljo so našim starejšim popestrili otroci iz Osnovne šole Grad z zapetimi pesmimi, skečem in

DOGAJALO SE JE...

folklornimi plesi ter Ljudski pevci Kulturnega društva France Prešeren od Grada s svojimi pesmimi. Ob kosilu so veselo poklepetali z znanci in prijatelji. V znak zahvale in pozornosti smo jim podarili skromna darilca. Želeli smo jim povedati, da mislimo na njih in da so pomemben člen naše lokalne skupnosti.

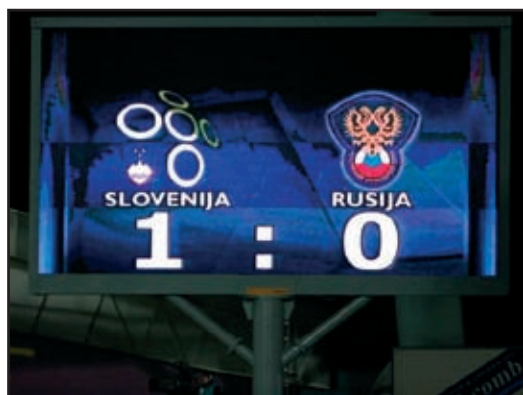
Občane, ki so v domovih za ostarele, pa so obiskali predstavniki Društva upokojencev Grad.

Lidija Krpič

NOGOMETNA PRAVLJICA

Zagotovo ni osebe, ki v minulih dneh ne bi slišala besedne zveze »nogometna pravljica«. Marsikateremu ob takih dogodkih spolzi kaka solza, pa najsi bo to solza sreče ali žalosti. A tokrat so tekle solze sreče. A tokrat so tekle solze sreče.

Veseli je zagotovo bilo pri marsikaterem Slovcu nepopisno. Po osmih letih je slovenskim nogometašem ponovno uspelo povzpeti se med najvišji vrh v nogometu. S tekmo proti Rusom 14. novembra 2009 v Mariboru so naši nogometaši potrdili, da tudi tako mala država lahko uspe. S to tekmo so si tudi pridobili tako željno vstopnico na 19. svetovno prvenstvo v nogometu (2010 FIFA World Cup South Africa), ki bo potekalo med 11. junijem in 11. julijem 2010 v Južnoafriški republiki. Marsikateri

Veseli pogled na tablo ob zadetku Slovenije
foto: (Vasja Gomboc)

oboževalec tega športa jih je bodril že na tokratnih kvalifikacijah. Mnogo pa jih bo spremljalo še na svetovnem prvenstvu,

bodisi v Južni Afriki ali pred televizijskimi ekrani. Ob tem lahko vidimo, da je mnogo ljudi, ki živi s tem športom, se ob njem veseli in spodbuja po vseh navijaških močeh. Fantom lahko le zaželim veliko sreče v prihodnje, kakor tudi vsem ostalim nogometašem na zelenicah.

Ta šport pa je zelo aktiven in zanimiv tudi v naši občini. Da je za ta šport veliko zanimanja, nam pokaže tudi dejstvo, da so tekme naše domače nogometne ekipe dobro obiskane. Navsezadnje pa je zgovoren tudi rezultat - NK Grad je dokazal, da tudi oni zmorejo najboljše.

V jesenskem delu sezone 2009 se je NK Grad zelo izkazal. Njihova volja, prijateljstvo ter odločnost so prinesli zaželeni cilj. Po odigranih 13 tekmah so namreč zadeli kar 34 golov in 10 dobili, kar je lepo razmerje za PNL. Z 10 zmagami, 3 remiji ter 1 porazom so si namreč nabrali 30 točk v jesenskem delu ter si s tem zagotovili 1. mesto v PNL. Na drugem mestu jim močno sopihajo za ovrtnik NK Petišovci z 29 točkami, na tretjem mestu pa so NK Črenšovci s 27 točkami. Kot pa vsi vemo, na vsaki tekmi štejejo goli, pa naj si bo igra nasprotni ekipe boljša ali ne. Gol je tisti, ki lahko prinese zmago ali poraz, za kar pa mora poskrbeti vsak igralec. Mnogo je igralcev, ki se vpišejo med strelce, a so tudi tisti, ki so obetavnejši. Tako lahko na lestvici strelcev PNL zasledimo na blestečem 2. mestu tudi ime domačega igralca Krpič Franca. Z zadetimi 12 goli je torej na vrhu lestvice strelcev. A za vsako zmago je potrebna celotna ekipa z dobrim vodstvom. Igralci NK Grad ter trener so torej uresničili del svojih sanj. Zagotovo pa moramo pohvaliti glasne navijače, ki so s športnim navijanjem in vzpodbujanjem ekipe tudi pripomogli k 1. mestu ob koncu jesenskega dela sezone v PNL. Posebna hvala pa gre predvsem vsem sponzorjem, ki jim pomagajo in jim stojijo ob strani.

Na koncu pa je potrebno pohvaliti tudi kvalitetno ter uspešno igro selekcije mladincev NK Grad, kakor tudi naših najmlajših selekcijo U10. Fantom lahko torej le iskreno čestitamo ter jim v prihodnje zaželim veliko sreče in dobrih rezultatov.

Mateja Knap

Ekipe NK Grad (foto: Emil Šeruga)

DOGAJALO SE JE...

IZLET PGD VIDONCI

V tem koledarskem letu smo bili gasilci PGD Vidonci zelo delovni, saj smo bili organizator gasilskega tekmovanja v občini in razvili smo gasilski prapor. Obe prireditvi smo uspešno izpeljali in zato smo se odločili, da se bomo ob zaključku koledarskega leta odpravili na izlet po prelepi Sloveniji.

Zbrali smo se v soboto, 28. novembra, in se z avtobusom odpeljali v Laško. Tam smo si ogledali pivovarno Laško in na koncu smo seveda tudi poskusili pivo. Pot nas je nato zapeljala v Metliko, kjer smo si ogledali gasilski muzej. Po ogledu je sledilo slastno kosilo in klepet ob kosilu. Po kosilu se je prilegla tudi dobra kapljica, zato smo se odpravili v vinsko klet v Čurilah. Gospodar nam je podal nekaj nasvetov o vinogradništvu in vinarstvu, nato pa je seveda sledila degustacija vina. Na potepanju po Sloveniji smo se ustavili še v Vranskem, kjer smo si ogledali njihov gasilski muzej. Odpravili smo se proti domu in se v poznih večernih urah vrnili domov. Izlet nam je ostal v lepem in prijetnem spominu.

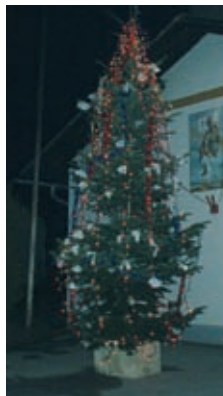
Danijel Bernjak

Ena gasilska (foto: Gabrijel Pilaj)

POSTAVITEV JELKE

Letni časi se pretakajo iz enega v drugega. Po navadi nas na to spominja vreme, a na zimo nas spomni še več drugih dejavnikov. Z adventnim venčkom se zagotovo lahko spominjamo lepih zim, kakor tudi s prazniki, ki nam jih prinaša adventni čas. Tako z adventno nedeljo zdaj že nekaj let tudi mi poskrbimo za praznično vzdušje na vasi. Tudi letos smo se zbrali in postavili jelko pred gasilskim domom na Dolnjih Slavečih. Jelko smo postavili, jo okrasili ter se v krogu članov društva ŠRD Dolnji Slaveči povsedeali ob začetku prazničnih dni. Ob mraku smo prižgali tudi lučke, ki razposajeno plešejo po naši jelki ter s polno hrepenenja ter blišča osvetlujejo našo okolico.

Vsakega mimoidočega naj torej vsaka lučka posebej spremlja v prazničnih dneh ter mu daje upanja, da ga bo v prihodnje oblegalo čim več dobrega in lepega.

Mateja Knap

Jelka krasi Dolnje Slaveče
(foto: M. Knap)

SREČANJE GASILSKIH VETERANOV

V nedeljo 6. 12. 2009 so se v gasilskem domu Grad zbrali gasilski veterani GZ Občine Grad na svojem 4. srečanju. Na srečanju je letos sodelovalo kar 37 gasilskih veteranov, župan občine Grad, g. Kalamar, predsednik in poveljnik GZO Grad ter gost, g. Ernest Eöry, častni predsednik GZ Slovenije, ki je tudi sam gasilski veteran.

Vse prisotne je na začetku srečanja pozdravil predsednik GZO Grad, g. Šalamon Franc s kratkim nagovorom. Sledila je minuta molka vseh prisotnih za počastitev spomina na vse preminule gasilske veterane. Poveljnik GZO Grad je vsem prisotnim podal kratko poročilo o delu GZ med obema srečanjema, se jim zahvalil za sodelovanje in vsem zaželel mirne praznike, ki prihajajo, ter veliko zdravja v novem letu. Tudi g. Kalamar je pozdravil vse prisotne in se jim zahvalil za vse dosežke ter zaželel vse najboljše za naprej. Prav prisrčen in ganljiv pa je bil nagovor veteranom, ki ga je podal g. Ernest Eöry, častni predsednik GZ Slovenije in veliki gasilski tovariš, ki so se ga na srečanju prav posebej vsi razveselili. Obudil je spomine na požrtvovalno delo gasilcev v obdobju, ko se je gasilstvo postavljalo in gradilo to, kar je danes, skoraj iz nič, bila je volja in

Gasilski veterani

DOGAJALO SE JE...

vztrajanje, ki ga žal danes ni več tako veliko. Dosti mladih danes ne razume ali noče razumeti, da je bilo delo, ki so ga opravili današnji veterani, temelj vsega, kar ima gasilstvo danes. Zelo podpira takšna srečanja veteranov, kot je bilo to, in želi da bi se še naprej razvijali dobri odnosi med gasilci na vseh nivojih. Sledilo je dobro kosilo z dobro kapljico za vse prisotne ter gasilsko slikanje za spomin. Za konec pa so vsi prisotni prejeli skromna darila v spomin na srečanje, vsi tisti, ki pa se žal srečanja niso mogli udeležiti zaradi zdravstvenih razlogov, pa bodo darila dobili na dom. Srečanje gasilskih veteranov GZO se je končalo pozno popoldne z željo na ponovno srečanje!

Milan Špilak
poveljnik GZO Grad

MIKLAVŽ V MOTOVILCIH

Miklavž je tudi letos prinesel darila

December je mesec pričakovanj, obdarovanj in lepih želja, zato smo člani DŠKT »Lukaj« Motovilci v goste povabili Miklavža, da obdari in razveseli otroke. Slednjega so otroci in njihovi starši pričakali ob postavljeni jelki pred gasilskim domom. Po rahli zamudi je Miklavž končno prispel in nagovoril neučakane otroke, s sabo pa je imel tudi parklja, ki sta poskrbela za malo manj pridne, nasmeh in veselje na licih otrok pa sta bila dokaz, da je bil naš namen izpolnjen.

Branko Grah ml.

STE SE PRIPRAVILI NA PRIHOD MIKLAVŽA?

»Na Miklavžev obisk naj bi se otroci pripravljali tako, da so se naučili kakšno molitev ali pesmico. Na okenško polico so postavili škorenjčke ter skupaj s starši pričakali prihod dobrega moža. Ponavadi je ta prišel v spremstvu parkljev in angelov. Povprašal jih je ali

Miklavž je obiskal tudi Tilena

so bili pridni, pogosto pa so morali tudi moliti. Otroci so Miklavža gledali s strahospoštovanjem, bali pa so se predvsem »parkeljnov« in njihovih verig!« Tudi letos je sveti Miklavž držal svojo obljubo ter na predvečer svojega praznika obdaril pridne otroke po naših družinah. Še preden pa se je v spremstvu svojih angelov in »parkeljnov« odpravil nazaj proti svojemu domu, se je ustavil še v cerkvi pri Gradu. Z majhno pozornostjo in s toplimi besedami nas je tako vse skupaj popeljal v praznični decembrski čas.

Nino Gumilar

DOGAJANJE V KRAJINSKEM PARKU GORIČKO

Tujerodne vrste na Goričkem

Na gradu Grad in v njegovi okolici so septembra člani Zavoda Symbiosis skupaj s partnerji ter Javnim zavodom Krajinski park Goričko izvedli izobraževanje za naravovarstvene nadzornike o tujerodnih vrstah v Sloveniji. Izobraževanja so se poleg naravovarstvenih nadzornikov iz Goriškega ter Kozjanskega udeležili še gozdarji, ribiči, čebelarji, kmetovalci, učitelji, inšpektorji ter drugi.

Tujerodne vrste so organizmi, ki jih je človek prenesel v okolje, v katerem prej niso bili prisotni. Namerno ali nenamerno, ljudje smo velikokrat posredniki pri prenašanju in vnašanju tujerodnih vrst; rastlin na njive in vrtove, živali pa v farme, obore ali v živalske vrtove, od koder velikokrat pobegnejo v naravo. Japonski dresnik, zlata rozga, ambrozija ali robinija so tujerodne invazivne vrste rastlin, ki povzročajo gospodarsko škodo ali škodijo zdravju ljudi. Nekoč cvetoče, suhe ali mokrotne travnike v mnogih primerih po opusti-

DOGAJALO SE JE...

tvi košnje prerastejo našte rastline, ki jih je skoraj nemogoče iztrebiti. Posledica je izginjanje domačih rastlinskih in živalskih vrst. Nekatere, kot je npr. pelinolistna žvrklja ali ambrozija, ki jo najdemo po degradiranih površinah, ob cestah in železnicah, v jesenskem času povzroča seneni nahod in močne alergije.

Med tujerodnimi živalskimi vrstami so najbolj znane polž španski lazar, signalni rak, želva rdečevratka, nutrija in druge. Trenutno ima mnogo ljudi težave z azijskimi pikapolonicami, ki se v hladnejših mesecih selijo v hiše, kleti in ostale suhe prostore, kjer prezimujejo. Azijske pikapolonice, kisolahkordeče, oranžne ali črne z različnim številom pik (domorodna pikapolonica jih ima vedno sedem), so v Evropo pripeljali z namenom kontrole škodljivcev na rastlinah kot so listne uši. Vendar so se hitro in nekontrolirano razširile v naravo, kjer plenijo ostale žuželke, med drugim tudi domorodne pikapolonice. Ob stiku izločajo smrdeč, rumen izcedek, ki pri nekaterih ljudeh povzroča alergijo. Nekatere vrste, kot je signalni rak, prenašajo glivo, ki pri domorodnih vrstah rakov povzroča

Razstava tujerodnih vrst na Goričkem
(foto: David Larson)

smrtonosno bolezen, račjo kugo. Zato je zelo pomembno, da rake, ki jih imamo doma ali ujamemo v potoku ali reki, ne zanašamo v druga vodna telesa. S transportom koruze, ječmena ali krompirja smo v naše kraje zanesli tudi organizme, ki na njih živijo ali se z njimi prehranjujejo. Pridelovalcem teh kultur sta najbolj znana koruzni in koloradski hrošč. V Evropi so stroški nadzora in reševanja problemov s tujerodnimi invazivnimi vrstami ocenjeni na preko 12 milijard evrov letno. Rešitev je v izobraževanju in ozaveščanju ljudi, saj je prav neznanje o teh vrstah v mnogih primerih razlog za začetek širjenja invazivk. Če želite izvedeti več o tujerodnih vrstah, pokličite na Javni zavod Krajinski park Goričko ali inšpekcijsko službo.

Gregor Domanjko

4. trideželni rekreativni kolesarski maraton

Da bi spoznali krajino Goričkega tudi ob prijetnem gibanju v naravi, Javni zavod Krajinski park Goričko vsako leto organizira tudi rekreativne prireditve. Tako smo 26. septembra izvedli že 4. trideželni rekreativni kolesarski Martinov maraton Goričko-Raab-Porabje/Őrség.

Trideželni kolesarski maraton posvečamo spominu na Martina Uitza (1952-2007), ki je bil iniciator v po-

Kolesarji na poti (foto: S. Dešnik)

je veliko prispeval k ustanovitvi Krajinskega parka Goričko v letu 2003. Z dogodkom kolesarjenja skozi tri parke, skozi tri dežele, želimo na inventiven način povezovati ljudi treh narodov in treh kulturnih krajin. Rekreativna na kolesih ni samo gibanje, temveč spoznavanje, srečevanje in druženje ljudi v sosesčini in odkrivanje neznanih krajev tistim, ki zaidejo semkaj k tromeji med Slovenijo, Avstrijo in Madžarsko. Pri letošnji organizaciji sta nam pomagala Zveza Slovencev na Madžarskem in Naravni park Raab. Maraton se je odvil na 52 km in 670 višinskih metrih. Kolesarji so pot začeli pred gradom Grad in jo nadaljevali skozi Slaveče, Kuzmo, Matjaševce, Tauko, Oberdrosen, Eisenberg, St. Martin, Neumarkt, Dolnji in Gornji Senik, Martinje, Vidonce in jo zaključili na gradu. Osvežilne postaje so bile na Gradu, v Sv. Martinu (A) in na Gornjem Seniku (HU).

Stanka Dešnik

Otvoritev stalne razstave »Grad Gornja Lendava in njegov prostor v času«

Goričko je prav gotovo pokrajina, obdarjena z naravo, dobrimi ljudmi, tradicijo, a morda tiste prave zaklade skriva prav v bogati kulturni dediščini. In kaj je lahko bogatejšega, kaj je lahko večjega, kot je največji grad v Sloveniji, Grad na Goričkem. Čeprav je bil desetletja skrit in zavrt v tišino stoletnih gozdov, je vendarle glas o mogočni postavi sredi Goričkega počasi, a vendarle zagotovo pricurljal na dan. Tako Grad danes postaja ena najbolj obiskanih turističnih točk v Prekmurju. In vedno več je bilo vprašanj in vse premalo odgovorov. Grad na žalost deli usodo mnogih slovenskih gradov, ki so bili po drugi svetovni vojni izropani, okradeni, uničeni. O njihovi prejšnji slavi pričajo bolj ko ne samo zidovi, kak polomljen stol, kak glas, ki se širi okrog. Prav zato, da bi gradu vrnili prejšnjo slavo, da odgovorimo na vprašanja, da povemo njegovo zgodbo, smo se v Javnem zavodu Krajinski park Goričko odločili, da pripravimo razstavo o zgodovini največje graščine na Slovenskem. Zgodovino gradu smo želeli predstaviti preko ljudi, preko tistih, ki so nekoč na gradu živeli, ki so njemu in pokrajini dali neizbrisen pečat.

DOGAJALO SE JE...

Na otvoritvi razstave (foto: S. Dešnik)

Zgodovinski pregled je tako sestavljen iz niza dogodkov in namesto ustaljene delitve po vekih smo razstavo razdelili po obdobjih »vladanja« posameznih plemiških družin. Tako se v pregledu 800-letne zgodovine zvrstijo družine Seči, Nádasdy, Batthyány, Dietrichstein... Razstava je rezultat projekta, ki ga je sofinanciralo Ministrstvo za kulturo. V sklopu Dnevov Evropske kulturne dediščine je bila razstava 2. oktobra tudi odprta in bo kot stalna na ogled vsaj tri leta. Pred uradno otvoritvijo je bila izvedena tudi delavnica za vodnike po gradu, ki bodo poslej lažje razložili delček njegove preteklosti. Prav gotovo pa s tem še ni povedana celotna zgodba, ampak je dan samo okvir mozaiku s tisočimi delčki. Mogoče največja graščina v Sloveniji skriva tudi največje zgodbe? Mogoče, če bi zidovi znali govoriti? Vsekakor pa je bil naš namen predstaviti Goričko zunaj stereotipa, da je Goričko že od nekdaj, danes in bo jutri, ruralna pokrajina s svojimi polji, njivami, kmeti. Dejstvo je, da je bil prav Grad na Goričkem nekoč središče kulturnega, verskega in še kakšnega življenja. In da so Goričanci, Goričko, in ne nazadnje tudi narava, taki tudi zaradi te gospode in da so posledica nekega zgodovinskega dejstva. Poznati svojo zgodovino pomeni poznati sebe. Ali kot je nekoč dejal nek mislec, brez zgodovine ni sedanjosti. Da pa so grajski prostori še vedno mesto kulturnega, glasbenega in družabnega življenja ter tudi izjemno akustični, je v mesecu oktobru dokazala študentska skupina Jazz

Combo iz Bethlehem, ZDA, z jazz koncertom v viteški dvorani, kot številne druge prireditve, ko sedanjost povežemo s preteklostjo.

Ksenija Rojht, Štefanija Fujs

Promocija doma in drugod po Sloveniji v letu 2009

Javni zavod Krajinski park Goričko vsakoletno organizira prireditve in sejme, na katerih se predstavijo rokodelci in ponudniki domačih dobrot in se prav tako odzove povabilu drugih organizatorjev tovrstnih prireditev. Tako smo se tudi v drugi polovici leta, meseca avgusta predstavili na sejmu AGRA v Gornji Radgoni, septembra na Svetovnem prvenstvu oračev v Tešanovcih, oktobra pa na Prazniku Kozjanskega jabolka v Podsredi.

Tako kot že tri leta po vrsti, smo tudi letos na jesen na grajskem dvorišču in v okolici gradu, 17. oktobra, pripravili že 4. jesenski bazar. Namenjamo ga veselju nad darovi, ki ga ponuja jesen in izdelki pridelanih človeških rok.

Rokodelci so ponujali izdelke tradicionalne in umetnostne obrti, s pridelki pa so se predstavljali še sadjarji, čebelarji in ponudniki domačih dobrot z Goriškega in obrobja. Zavod Vista pod vodstvom Aleksandre Pinterič je pripravil doživljajsko delavnico za otroke in odrasle z naslovom »Veliki nemarni škornji« na temo raziskovanja gozda in nabiranja gob. Delavnica je potekala v dopoldanskem in popoldanskem času, opoldan pa so svoje spretnosti lahko izurili otroci kot tudi odrasli na delavnici Eve Tivadar, ko so si lahko pod njenim vodstvom izdelali angelčka, dojenčka in lutko iz ličja. Za kulturni program je poskrbelo Društvo upokojencev Puconci, sekcija za kulturo in stare običaje. Člani društva so nam prikazali nekdanja opravila ob dolgih zimskih večerih in prebudili v nas nostalgijo po starodavnih časih. Ljudski pevci KUD France Prešeren

Grad so nam popoldan popestrili z ljudskimi pesmimi. Sledil je še nastop Male Lange, koncert ciganske prekmurske glasbe. Prireditve nam je popestril še obisk Prekmurske konjenice. Čez cel dan smo poleg posamičnih obiskovalcev sprejeli tudi 10 organiziranih skupin in obiskovalci so bili nad ponudbo izdelkov, kulinaricnim doživetjem, programom delavnic, kulturnim programom in koncertom zelo zadovoljni.

Jesen na gradu smo popestrili še vsem zainteresiranim sadjarjem in predelovalcem sadja 5. novembra, ko smo v sodelovanju s Kozjanskim parkom organizirali tudi predstavitev delovanja prve mobilne stiskalnice in polnilnice soka, katera je bila pridobitev parka v okviru projekta »Od vijeglavke do soka«.

Štefanija Fujs

Meštri na Jesenskem bazarju (foto: Nataša Moršič)

Obisk ministrice in razstava „Zgodovinski parki in vrtovi“

Ob priliki obiska vlade v Pomurju nas je v sredo, 18. novembra 2009, obiskala ministrica za kulturo, gospa Majda Širca. Med sprehodom po obnovljenem in neobnovljenem delu gradu smo ji predstavili delo in dogajanje na gradu ter seveda želje in našo vizijo rabe gradu. Ministrica je izrazila zadovoljstvo nad našim delom pri obnovi gradu, ki je spomenik državnega pomena. Njej in njenim sodelavcem smo tudi predstavili vsebino dobljenih čezmejnih

projektov in cilj v gradu oblikovati kulturno-turistične produkte, ki jih bomo javnosti predstavili ob zaključku v letu 2012, ko bo Maribor kulturna prestolnica Evrope.

Še istega dne smo v viteški dvorani odprli razstavo „Zgodovinski parki in vrtovi“, ki smo jo dobili od Zavoda za varstvo kulturne dediščine. Razstavo sta predstavila Miran Krivec in Srečko Štajnbaher iz Zavoda za varstvo kulturne dediščine, enota Maribor. Zavod z razstavo obvešča javnost, da je vrtna dediščina zastavljena in vendar prisotna ter vredna ohranjanja in obiska. Žal med predstavljenimi vrtovi in parki ni nobenega iz Prekmurja, pa ne zato, ker jih ne bi bilo, temveč zato, ker

Ministrica na gradu (foto: S. Dešnik)

so v slabem stanju. Njihova obnova in primerna vsebinska obogatitev bi lahko prispevala k pestrejši ponudbi turistične destinacije Pomurja. Razlog dovolj, da se potrudimo tudi pri obnovi grajskega parka na Gradu in ob dvorcu Matzenau, ki sta edina „objekta“ vrtno dediščine v Krajinskem parku Goričko. Razstava bo na ogled do konca meseca aprila 2010.

Stanka Dešnik

Ekoškrat

Projekt »EkoŠKRAT« v organizaciji Viste, Zavoda za razvoj vrednot Murska Sobota in Javnega zavoda Krajinski park Goričko, je v letu 2009 začel z izdajo prve knjige za otroke Pepi in njegovo gnezdo z ekološko tematiko, ki se razprostira od ekologije, medčloveških odnosov do varovanja okolja. Pri nastajanju te knjižice je sodelovala Osnovna šola I iz Murske Sobotice. V projektne tedne so prvošolci

ustvarili ilustracije, ki skupaj z zgodbo Aleksandre Pinterič sestavljajo zanimivo in igrivo knjižico o štrku Pepiju. Osnovni namen celotnega projekta »EkoŠKRAT« je obogatiti otroško literaturo z aktualnimi ekološkimi tematikami na njim primeren, zanimiv ter igriv način. Gre torej za način interpretacije varstva narave in okolja, kar postaja vse pomembnejše zavedanje dandanes.

Jeseni je izšla druga knjižica Veliki nemarni škornji. Izid druge knjige je bil izhodišče za dnevni strokovni posvet Doživimo naravo tudi v prihodnosti, ki je bil namenjen vzgojiteljem in učiteljem vrtcev in prve triade osnovnih šol.

V projektne mesec je bilo vključenih 5 osnovnih šol in vrtcev iz Pomurja in širše s skupaj sodelujočimi 14 strokovnimi delavci v OŠ in vrtcih ter Hišo Sadeži družbe. Projekt je tako v osveščanje zajel 230 otrok starih med 5 in 10 let, ki so uživali ob zgodbi, ustvarjali ob knjižici in poglobljali znanje o gozdu. Knjiga je namreč pripravljena tako, da jo otroci sami ilustrirajo in na ta način upodobijo pravična bitja, kot si jih sami predstavljajo.

Že zdaj pa vabimo k sodelovanju vse, ki se ukvarjate z izobraževanjem in vzgajanjem otrok, da se nam pridružite naslednje leto, ko bomo spet pripravili strokovni posvet in izdali novo knjižico.

Če pa vas zanimajo prigode in nezgode štrka Pepija in vas zanima, kdo nosi velike nemarne škornje, naročite knjižico na natasa.morsic@goricko.info.

Cilj projekta je tako nadgrajevanje obveznega izobraževanja strokovnih delavcev in vzgajanje ozaveščenega mladega človeka, ki bo kvalitetno in odgovorno pristopil k problematiki ekologije in doprinesel k boljšemu okolju in bolj zeleni občini, regiji in planetu.

Nataša Moršič

Naslovnica knjige

Andrejev sejem na gradu

Turistično društvo Grad je v sodelovanju s Krajinskim parkom Goričko tudi letos pripravilo tradicionalni Andrejev sejem, ki se je odvijal v soboto, 28. novembra na grajskem dvorišču gradu Grad.

Po sv. maši ob godu sv. Andreja v viteški dvorani je v poročni dvorani potekal krajši kulturni program. Nastopili so Ljudski pevci KUD France Prešeren Grad, glasbenica pod vodstvom Lukrecije Marič ter glasbenika Patrik in Patricija Bokan. Nato je bila v poročni dvorani otvoritev razstave Likovne sekcije Mozaik pri Društvu upokojencev Murska Sobota. Člani sekcije pravijo, da je vsaka slika podoba življenja, v njej je doživetje, ljubezen, misel, izražena s čopičem in barvo. Umetniške slike/olje na platnu, ki so nastale v poletnih mesecih na gradu Grad, bodo na ogled v grajskih prostorih še do konca tega leta. Na grajskem dvorišču pa so po kulturnem programu in otvoritvi razstave vse obiskovalce pričakali rokodelci na Andrejevem sejmu, ki so pripravili prodajno razstavo svojih izdelkov. Na voljo so bili izdelki, ki so primerni za prihajajoč praznični čas, mrzle zimske dni in obdarovanje in sicer: medenjaki in lect, spominki, igrače iz lesa, med, izdelki iz voska, domači sokovi in žganja, zeliščni čaji, kreme, gnezdilnice in ptičje krmilnice ter adventni venčki.

Turistično društvo Grad je za vse obiskovalce po končanem programu pripravilo manjšo pogostitev. Po prijetnem druženju na gradu smo se v ta adventni čas, čas pričakovanja, podali odprtega srca in vedrega duha.

Štefanija Fujs

GOSTILNA RAJSAR HERMANA

Prepričala jih je ugodna lega in krvne vezi

»Nekoč, ko sem bil še majhen falot, sem se večkrat zoperstavil starejšim možakarjem. Med nji je seveda spadal tudi moj oče. Ker so se sami imeli za nekaj več in nas mlade niso spustili do besede, mi je enkrat prekipelo: Ali bom res moral odrasčati v tem gnoju in celo življenje gledati kravam v ta zadnjo? In ravno to je bilo po mojem tisto, kar je mojemu očetu dalo misliti, da smo se vsi skupaj odločili postati gostinci.«

(Herman Rajsar)

Družina Rajsar izvira iz Motovilcev. Njihova domačija, sedaj že bistveno spremenjena, stoji še danes. Zabeleženo pa je tudi to, da je bil Hermanov dedek Matija celo župan. Zakaj je prišlo do tega, da so se odločili zapustiti rojstne Motovilce, izhaja prav gotovo iz želje po boljšem življenju. Herman je namreč vedno želel postati zidar, a mu njegov oče Alojz ni bil naklonjen do uresničitve tega poklica. Odločil se je, da bo šel s trebuhom za kruhom v Nemčijo, medtem pa mu je mama Terezija že pisala o ideji, da bi kupili staro Baligačevo gostilno v Pörgi.

Oklevali so med številnimi objekti: vse od Rogaševcev (nekdanja gostilna Kišvazi), Martjanec (današnji Šinorjevi) in Lenarta, na koncu pa so vseeno pristali tu, kjer so še danes. Čeprav cena ni bila nič kaj ugodna, objekt sam je bil v zelo slabem stanju, obenem pa so na levi in desni strani imeli sosede konkurente, jih je najbolj prepričala ugodna lega, sem pa so jih vlekli tudi krvne vezi. Hermanova mama je bila namreč od Grada (Brezarjeva), njen brat pa je imel hišo nedaleč od novo-odkupljene gostilne. Potrebno pa je tudi poudariti, da je k objektu spadala še

Otvoritev gostilne Rajsar 5. 10. 1965

poleg stoječa mesnica z dvema sobama, ki je bila že takrat stara preko 200 let.

1964 so se Rajsarovi iz Motovilcev preselili v hišo, ki je do tega časa zamenjala že najmanj štiri lastnike. Sam objekt je bil najverjetneje nekdanj, tako kot druge stavbe v Pörgi, grofovska last. Gostilna naj bi se po ustnih izročilih gradila takoj za Kreftovo gostilno v zgornjem delu vasi. Šele kasneje naj bi se v njem naselila družina Rankovih, kar je potrdil tudi sam obisk njihove naslednice iz Budimpešte, ki je pred približno 20. leti sama obiskala današnjo gostilno in potrdila, da se je rodila v mali sobici te hiše. Za njimi naj bi se v gostilno vselili Somerjevi, ki še danes počivajo na gračkem pokopališču – tudi iz te družine se je enkrat pri Gradu oglasil vnuk, ki je takrat še prebival v Ljubljani. Nekaj časa so prostor v najemu imeli tudi sosede Hüllovi, večletni lastniki pa so bili seveda Baligačevi. Tudi slednji so oklevali ali naj kupijo objekt pri Gradu ali pa naj najamejo sedanjo gostilno Fickovih v Radovcih. Poleg gostilne so se ukvarjali še z dodatno dejavnostjo: puškarstvom. A niso dolgo ostali. Po nesrečnih okoliščinah v družini je bila tedanja krčmarica Cecilija primorana prodati parcelo in se odseliti.

5. oktobra 1965 so Rajsarovi slavnostno odpirali nov prenovljen gostinski lokal. Začetki niti niso bili tako slabi. Kakor sta se začeli odpirati Avstrija in Nemčija, tako se je odpiral tudi šeft. Ravno iz tega razloga so Hermana spravili domov, saj je medtem časom ravno služil v Celovcu, posel pa je začel kar pridno cveteti. Terezija in Alojz sta se nekaj časa ukvarjala še s kmetijstvom, Herman pa se je kmalu za tem poročil z ženo Cecilijo iz Otovec ter začel pomagati staršem.

Dozidana gostilna Rajsar okrog leta 1973

Bližina cerkve in popotna postojanka v središču vasi je pripomogla k temu, da so letno beležili po 30 veselic, kjer so gostili same znane obraze: Alfija Nipiča, Vesele planšarje, Meri Šeparović... Zabave so priredili tudi ob raznih drugih praznovanjih, beležili pa so največ porok vse naokoli. Za jedačo in pijačo je bilo vedno poskrbljeno: domača kisla juha, dišeča pečenka, omamni golaži, goveje juhe... Nikakor pa ne smemo iti mimo vsem znanega »Rajsarovega sladoleda«. Tega bi skorajda lahko poimenovali kot lastno blagovno znamko. Hermanova ideja je požela kar nekajletno bogato tradicijo izdelovanja te sladice.

PREDSTAVLJAMO VAM

1980. leta je Alojz obrt uradno predal sinu Hermanu. Dela v gostilni ni nikoli primanjkovalo, a vseeno je z leti Herman obudil svoj skriti talent iz mladostnih dni: škrabanje remenk. Še danes ima tako ob osnovni dejavnosti še dodatno, ki mu prav tako nudi nek zaslužek, še posebej ob veliki noči.

Herman Rajsar z ženo Ciliko ob remenkah

Gostilno danes vodi hčerka Lidija, ki se s pomočjo cele družine trudi, da bi zadovoljila okuse in zahteve manjših in večjih družb. Poleg pijače in tople kavice, ki na vas čaka že zgodaj zjutraj ob 6:30, njihova kuhinja ponuja tople malice (vsak dan po dve različni), kosila, jedi po naročilu, pice in hamburgerje. So edini v vasi, ki se ukvarjajo tudi s kateringom oz. z vožnjo hrane na dom, ki obsega pripravo celotne postrežbe: od postavitve miz pa vse do aranžiranja hrane. Kosila in malice razvažajo tudi med starejše občane, ki jim svojci ne morejo priskrbeti toplega obroka. Zadnje čase uresničujejo tudi željo po t. i. ruskem bifeju. Odzovejo pa se tudi postrežbi v gasilskih ali drugih domovih. Radi sodelujejo z domačo občino, šolo in nenazadnje z vsemi, ki cenijo njihov trud in okus. Vsak dan pa prejema tudi naročila za različna praznovanja, obletnice, abrahame ter avtobusne skupine. Njihova posebnost so prekmurški retaši, v zimskem času pa prave domače kolone z bujto repo.

Za sam konec so vsem svojim strankam in bralcem občinskega glasila namenili še skromno voščilo, hkrati pa se tudi zahvaljujejo vsem, ki jih podpirate v njihovi dejavnosti.

Trudijo se za sodobno pogostitev gostov

*Staro leto se počasi spleta,
naj novo zdravja, sreče polni koš obeta.
Veselo v blagoslovljene, praznične dni
in srečno novo leto 2010
vam
DRUŽINA RAJSAR – FERENCEK želi.*

Tudi sami jim želimo še naprej veliko svetlih obetov in naj stopinje mladega rodu sledijo že obstoječim, prehojenim.

Nino Gumilar

GIZELA GODAR

»Kurine so v vencih šomatale«

S praznovanjem različnih dogodkov je bilo vedno povezano tudi cvetje. Tako nekoč kot danes, le da je bila razlika v izbiri cvetja. Včasih izven sezonskega časa ni bilo možno kupiti vrtnic, lilij, gerber... Zato pa so si ljudje, ki so imeli sposobnosti za oblikovanje, nekaj znanja in spretne roke, sami naredili cvetje, ki so ga uporabili namesto svežih rož. Pa najsi je pri tem šlo za poroko, za slavlje nove maše, razno praznovanje ali v žalne namene.

V Gabrovi družini pri Gradu so bili zelo znani po tem, da so pri njih izdelovali rože iz krep papirja. Papir je bilo v tistih časih težko dobiti. Po navadi, kadar je prišel k hiši prekupčevalec, je prišel z njim tudi papir! Gizela Godar se je od tam poročila v Kruplivnik št. 33, kjer še danes izdeluje te vrste rož. Pravi, da se je tega naučila od strica

Gizela Godar s svojimi izdelki (foto: Nada Sukič)

Toneka, ki je bil zelo vešč tega opravila. Gizela pa je že kot dekletce vztrajno opazovala strica pri delu in ne zaman! Rože sva za naslednje leto izdelovala že pozimi, da vsa zadovoljila vso povpraševanje, kajti ko je prišel čas novih maš, so rože morale biti že narejene in spletene v korone in »korble«. Naročila so prišla tudi iz drugih župnij. Korone so bile namenjene za slavoloke, sestavljene iz mnogih rož. S koronami so viseli korbli. Izdelovala sva tudi rože za vence. Takrat so sorodniki prinesli pokojnemu predv-

Gizela krasi nabožna znamenja
(foto: N. Sukič)

sem venec, darov v dobrodelne namene niso dajali, prav tako tudi sveč ne. Že zgodaj v jeseni sva s stricem narezala zelenje, še preden je zapadel sneg, da je bilo pri roki. Rože sva tudi povoskala. Poleti sem spletala vence iz svežih rož. Ko sem bila že v Kruplivniku, sem ob dnevu Vseh svetih spletla tudi po dvajset vencev. «Sama povprašam ali jih je bilo kaj strah spati ob toliko vencih pri hiši? »Ponoči sva z možem slišala, kako so rože »šomatale« v vencih. »In nadaljuje: »Veliko je bilo porok, ko sva s stricem naredila »snejam« poročne šopke – iz belih ščipkov, belih nageljnov in okrasnih vejic. Posvadbice so imele šopke roza barve, starešinojce pa mešanih barv. Tudi venčke je bilo potrebno narediti, sneji belega, posvadbici roza barve. Izdelovala sva tudi naprsne šopke. Kadar smo šli koga pozdravljat, tudi s šopkom rož in par okrasnimi vejicami. Tako smo razveselili slavljenca. Mlada dekleta so imela rada v izbi korone, ki so krasile sobo. In pri mlademu paru, ki je šel k poroki, so korone krasile slavalok ob postavljeni šrangi.»

Gizela Godar izdeluje rože iz krep papirja že 60 let. S svojimi izdelki je sodelovala in pomagala pri večjih prireditvah v vasi, kot je Borovo gostüvanje, kjer je oskrbela z rožami celo svatbo, pozvačine in obiskovalce prireditve. Rože smo pod njenim vodstvom izdelovale tudi ostale žene in dekleta iz cele vasi. Sodelovala je tudi pri »Indašnjem gostüvanju«, na razstavah ročnih del in domače obrti. Vsako leto ob Veliki noči krasi Kmetov križ njen na novo spleten venec in letos tudi na novem postavljenem križu na vaškem pokopališču. In s pomočjo pridnih žensk nastanejo venci iz »meteka« za Vel'ko mešo pri Gradu. Večkrat pa obišče Gizelo kdo zaradi kakšne želje ob praznovanju obletnic, rojstnega dne in drugih praznovanj.

»Najprej izberem vrsto rože, izrežem liste iz papirja, sestavim rožo, vzamem žico in stisnem v cvet. Ovijem žico z zelenim papirjem in dodam glede na vrsto rože list. Popravim cvet s prsti ali s škarjami. Če je bel cvet, na koncu pobarvam konice z rdečo obrobo. Po želji povoskam.»

Ko jo povprašam po nasledstvu njene obrti, se nasmehne in mi odvrne, da bo.

Želim ji še vrsto let mehke in spretnosti prste! In lepih cvetov!

Štefka Bohar

KORZIKA

Korzika je četrti največji otok v Sredozemlju, ki kljub temu, da je bližje Italiji, pripada Franciji. Je otok lepote in izjemnih kontrastov. Dve tretjini otoka leži v območju naravnega parka. Vzhodni del otoka je prepreden s številnimi peščenimi plažami, zahodni del otoka pa je hribovit in zato pravi raj za planinarjenje in gorsko kolesarjenje. Korzičani kot narod pa so zelo samosvoji, še danes se namreč borijo za samostojnost, včasih tudi s terorizmom, zato na otoku niso nobena redkost s strelnim orožjem prestreljene obcestne table s francoskimi imeni. Na srečo so turisti na Korziki popolnoma varni, saj se domačini zavedajo, da so v veliki meri odvisni od turizma. Uradni jezik je francoščina, domačini pa se pogovarjajo v korziščini. Z angleščino ali nemščino na otoku ne pridete prav daleč.

Korzika je idealen kraj za dopust za vse, ki imajo radi mirne počitnice, saj tudi na višku sezone ni prave gneče. Zaradi želje po nekoliko drugačnem dopustu, smo se tudi mi odločili da se letos odpravimo na Korziko. Po deseturni vožnji z avtobusom smo prišli v italijansko пристanišče Livorno, od koder smo

Mesto Porto

pot nadaljevali s trajektom. Mirno morje in družba delfinov sta poskrbela, da so štiri ure plovbe hitro minile. Izkrkali smo se v mestu Bastia, kjer je sledil krajši ogled mesta. Vožnja z avtobusom na zahodno obalo Korzike je bila pravo nasprotje mirni vožnji s trajektom. Pot nas je vodila skozi soteske in preko 1500 m visokega prelaza. Ceste so bile sicer asfaltirane, ampak izjemno ozke in ovinkaste – na eni strani skale, na drugi strani prepad. Večkrat se cesta celo tako zoži, da ni možno srečanje osebnega avta in avtobusa. Šoferji so pravi mojstri, saj na že tako zelo ozki cesti obvladajo vožnjo vzvratno in se spretno umikajo večjemu vozilu. Po adrenalinski vožnji smo se nastanili v manjšem družinskem hotelu (kakršni so značilni za Korziko) v mestu Porto.

Ozke ceste na Korziki

Zaliv tega mesteca je na seznamu Unescove svetovne dediščine. Mesto je povsem odvisno od turizma. Tu se lahko podate v šolo potapljanja ali si privoščite idilično vožnjo z ladjico do naravnih rezervatov. Zaradi razburkanosti morja si slednjega žal nismo mogli ogledati. Dva dni smo raziskovali okolico in se prepuščili poležavanju na plaži. Obiskali smo značilno korziško vasico, kjer še danes življenje poteka počasi in umirjeno. Ob cesti obvezno srečate živino na paši in grobnice, ki so značilne za Korziko. Tam namreč ne poznajo pokopališč, kakršnih smo vajeni mi, ampak ima običajno vsaka družina svojo grobnico, kamor pokapajo vse družinske člane.

Plaža

Potovanje po ovinkasti cesti smo večkrat prekinili s krajšimi postanki pri zanimivih skalnatih tvorbah, imenovanih Calanche. Za te dramatične rdeče pečine ostrih oblik pravijo domačini, da so hudičevo delo. Nato smo si ogledali glavno mesto Ajaccio, ki je roj-

Grobnice na pokopališču

stno mesto Napoleona Bonaparte. Tako kot vsi turisti, smo si tudi mi ogledali njegov spomenik in rojstno hišo, ki je spremenjena v muzej in je tudi največja mestna znamenitost. Ceste v glavnem mestu so pravo nasprotje podeželskim – široke in urejene. Pot nas je vodila naprej proti jugu in kmalu smo zagledali goro Sant Pietro, kjer je leta 1981 strmoglavilo slovensko letalo. Na cerkvi pod goro je spominska plošča v spomin žrtvam letalske

Napoleonov spomenik

pečinah 50 metrov nad morjem. Od tu je moč videti tudi Sardinijo.

Po napornem dnevu smo se v jutranjih urah vrnili v Porto, kjer smo utrujeni popadali v postelje. Naslednje jutro nas je za zajtrk ponovno pričakala kulinarčna specialiteta Korzičanov – francoski rogljiček z marmelado. Korzičani so namreč navajeni vsako jutro zajtrkovati rogljičke in marmelado, ki jih postrežejo kar brez kroznika, na papirnatih pogrinjkih. Ker pri nas nismo navajeni tako enoličnih zajtrkov, se nam je kar tožilo po šunki in jajcih. Najpomembnejši obrok pri njih je večerja, za katero si vzamejo tudi do dve uri

Pogled na pečine

časa. Večerjo sestavljajo predjed, glavna jed, po njej sledijo siri in na koncu še sladica. Velikokrat postrežejo meso divjih prašičev. Ker na otoku odlično uspevajo kostanji, so pri njih jedi iz kostanja prave specialitete. Iz njega pripravljajo namreč torte, marmelade, moko, sirupe, likerje in celo značilno kostanjevo pivo, za katerega boste v restavraciji odšteli od 3 do 4 eure. Na splošno so cene kar precej višje kot pri nas. Predvsem izstopajo cene sadja in zelenjave, ker ga uvažajo s celine.

Po sedmih dneh smo se polni vtisov vračali domov. Za posebno doživetje so poskrbeli prašiči, ki se veselo sprehajajo po cesti in ustavljajo promet. To je bila le še potrditev tega, da življenje na Korziki poteka počasi in v sožitju z naravo.

Tekst in fotografije: Darinka Bauer

VESELI DOGODKI V OBČINI

Božič je družinski praznik, zato ga s toliko večjim veseljem praznujejo družine z novim članom, ki se jim je pred kratkih pridružil. Z novorojencem nas božični prazniki še toliko bolj napolnijo s toplino, ljubeznijo in upanjem na veselo prihodnost. V tem letu se je rodilo 16 otrok, 11 fantkov in 5 deklic. Omenili smo že Polono, Rebeko, Domna, Glorijo, Vida in Filipa. So pa letos svoje starše razveselili še Vita, Pia, Nick, Maj, An Jaša, Tobias, Noah, Sven, Tit in Tias. Naj se veselo razvijajo in s svojimi starši lepo preživijo svoj prvi Božič.

Na gradu Grad je v poletnem in jesenskem času bilo šest porok. Štirje pari prihajajo iz naše občine, zato jim iskreno čestitamo in želimo vse dobro na skupni življenjski poti.

Danijela Krpič

»Bistvo ljubezni ni v tem, da se dva gledata, temveč da skupaj zreta v isto smer.«

29. avgust 2009 je bil najin dan, poln veselja in skritih pričakovanj. Odločila sva se, da bova začela zreti v isto smer in pričela pisati knjigo življenja v dvoje: vrstico za vrstico, stran za stranjo. Poročila sva se Lidija Sukič (poročena Bernjak Sukič) in Danijel Bernjak oba iz Vidoncev. Nevestina poročna priča je bil Andrej Sukič, ženinova pa Marjan Solar. Poročna slovesnost se je pričela s civilnim obredom v

poročni dvorani gradu Grad, pred Bogom pa sva najino ljubezen potrdila v cerkvi Marije Vnebovzete pri Gradu, kjer je nevesto do oltarja pospremil njen oče, prstane pa je pred oltar prinesel nečak Enej. Skozi celoten obred naju je spremljalo čudovito petje pevskega društva Lyndwa. Obred smo zaključili z blagoslovom poročne sveče, ki nama bo svetila skozi življenje ob temnih in svetlih trenutkih. Po končanem obredu naju je pred cerkvijo pričakalo na tisoče riževih zrn in izrečenih želja svatov. Poročno slavlje, ki je trajalo vse do zgodnjih jutranjih ur, smo nadaljevali v restavraciji Hotela Vivat v Moravskih toplicah.

Lidija in Danijel

Anita in Tomislav z Anejo in Pio

bila na gradu Grad, sta naju spremljali hčerki Aneja in Pia. Po obredu smo se v družinskem krogu povsneli na najinem domu v Radovcih.

Anita in Tomislav

Sandra in Kristjan s Tjašo in Tobiasom

26. septembra 2009 sva se poročila Sandra Časar iz Poznanovcev in Kristjan Gumilar iz Kruplivnika. Po dvanajstih letih sva se odločila, da bova svojo ljubezen tudi uradno potrdila, pred Bogom pa bova zakrament zakona prejela obenem ob krstu najinega sinčka Tobiasa. Nevestina priča je bila Lea Kerec, ženinova pa Jože Bence. Poročna slovesnost je bila v poročni dvorani gradu Grad, kjer naju je spremljala tudi hčerka Tjaša. Poročno kosilo smo imeli v ožjem družinskem krogu, nato pa naju je pot vodila nazaj v Kruplivnik, kjer sva si ustvarila dom.

Sandra in Kristjan

19. septembra 2009 sva se poročila Nataša Gomboc z Dolnjih Slavečev in Tadej Kreft iz Bakovcev. Civilni obred je bil v poročni dvorani gradu Grad, cerkveni pa v Evangeličanski cerkvi na Gornjih Slavečih. Po poročnem slavlju sva odšla na Dolnje Slaveče, kjer si ustvarjajo dom.

Nataša in Tadej

POJTE, LJUDJE

V pusto temo
ujela se bela
snežinka
na mojo je dlan.

Prešla nešteto
obzorij je.
Večna so
njena iskanja
in dolga je
pot do ljudi.

Bela snežinka
v temi brli,
okrog in okrog
se radost
poraja
in tisoč
prižiga luči.

Pojte, ljudje,
preženimo temo,
odprimo srce,
naj žalost
ven gre
in led se stopi!

Prazniki so
za vse ljudi.

Štefka Bohar